

Na sjazde vystúpili (viď snímky) súbory: české zo Zelowa, slovenské zo Zubrzyce Dolnej na Orave a Krempach na Spiši. Predstavili sjazdovým delegátom i hostom bohatý a pestrý program, reprezentujúci českú a slovenskú národnú kultúru, ktorú úspešne kultivuje česká a slovenská menšina bývajúca v Poľsku. Jednotlivé časti programu diváci odmenili vrelým potleskom.

Význam práce našej Spoločnosti je o toľko zodpovednejší, že neprebieha v prázdnom priestore, nie je izolovaný od javov spojených so stvárvaním sa nových, socialistických medziľudských vzťahov.
Práve preto my, plnoprávní spolugazdovia a spoluzápočetní za osudy celej našej krajiny, my všetci, ktorým je drahá naša národná kultúra a ktorí ju chceme kultivovať, mali by sme ju rozvíjať v národnom duchu, ale s pokrokovým obsahom, zbavenú rôzneho druhu náletov, tmárvstva a spatočníctva, na základoch socialistického internacionalizmu.
Každá miestna skupina má najmenej jeden ochotnícky krúžok a niektoré dokonca 3. Mnohé tieto krúžky prevažajúce svoju prácu v rámci možnosti, sú pre nás najväčším polom pôsobnosti. Roku 1965 konali sa preteky ochotníckych divadelných a hudobných krúžkov, ktorých sa zúčastnilo 16 súborov.
Všetky kultúrne akcie našej Spoločnosti roku 1965 boli poriadane v rámci oslav 20.-výročia PLR. Minulý rok vyvrcholenie osláv tisícročia poľského štátu bolo v mesiacoch máj, jún, júl.
Každý rok v máji oslavujeme Dni osvetky knihy a tlače. Roku 1966 tieto oslavy mali mimoriadne bohatý program. V každej dedinke bolo najmenej jedno kultúrne podujatie venované tisícročiu Poľska a 20.-výročiu PLR. Spiš, Orava a české strediská sa činne zapojili do celoštátnego programu osláv. Okrem toho Ústredný výbor bol spoluorganizátorom výstavy kníh a tlače v Jablonke, ako aj výstavy malíarskych prác našej krajanky Lýdie Mšalovej v Jablonke, bola organizovaná výstava malíarskych prác kr. F. Kolkoviča v miestnostiach licea. Za spoluúčasti ČsKS, redakcie Život a TPSzP, za pomoc Ministerstva kultúry a umenia bola vlni vo Varšave usporiadana výstava českého výtvarníka kr. Vladimíra Hessa.

(Zo zprávy ÚV na III. sjazde ČsKS)

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIÁLNÍ ČASOPIS
KVETEN – MÁJ – MAJ – Nr 5 [1967 – CENA 1 ZŁ]

VEL'KÁ MANIFESTÁCIA SOLIDARITY PRACUJÚCICH MEST A VIDIEKA

V sviatočnom rúchu, v slávnej nálade, pod heslami medzinárodnej solidarity pracujúcich, mieru, pokroku a sociálnej spravodlivosti na celom svete, poľská verejnosť v mestách i na vidieku, vyjadriala v prvomajových sprievodech politickú jednotu ako aj podporanie politiky našej strany a vlády. S pocitom hrdosti z dosiahnutých úspechov preverila výsledky dosiahnuté celou krajinou a tiež jednotlivými mestami i priemyslenými podnikmi, vidiekom i sídliskami v priebehu posledného roka.

Vyjadriala vôle boja za zákaz atómových zbraní, ako aj za všeobecné odzbrojenie, protest proti neohitlerovcom, ktorí sa dožadujú revizie jestvujúcich hraníc a naťahujúcich ruky po atómových zbranach. Slová priateľstva a solidarity boli adresované vietnamským bojovníkom zmáhajúcim sa s brutálnou agresiou amerického imperializmu, gréckemu národu ohrozenemu vidinou fašistického teroru.

Bol to už dvadsiaty tretí májový deň v ľudovom Poľsku, slobodnej vlasti pracujúcich. Tohoročné manifestácie prebiehali pod heslom výrazného polstoročia Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie. Mimoriadne zdôraznili nerozborné priateľstvo a spojenectvo ľudového Poľska s krajinou Lenina, bratskú spoluprácu s Československom, NDR a inými socialistickými krajinami, solidaritu s národmi bojujúcimi za slobodu a nezávislosť. Ten májový deň mohutný hlas medzinárodnej solidarity, aby už nikdy pracujúci nevyšli si oproti so zbraňou v ruke, naznieval na manifestáciach v Moskve, Prahe, Budapešti.

1-májových manifestácií v niektorých vojvodských mestách našej krajiny zúčastnili sa predstaviteľia najvyšších stranických a štátnych orgánov. Centrálna — najväčšia v Poľsku — manifestácia, konala sa už tradične vo Varšave za účasti

Władysława Gomułku, Edwarda Ochaba, Józefa Cyrankiewicza, Zenona Kliszku, Ignáca Logi-Sowinského, Adama Rapackého, Ryszarda Strzelcického i iných, členov najvyšších stranických i štátowych orgánov, stranických a štátnych činitelov, členov vedenia mládežníckych organizácií, generálov, delegácie Svetovej odborovej federácie a delegácie odborových ústredí mnohých krajín, ako aj členov diplomatického sboru akreditovaného v Poľsku. Prejav mal I. tajomník KC PZPR Władysław Gomułka.

I. tajomník KC odovzdal srdečné, vrelé pozdravy Ústredného výboru našej strany všetkým pracujúcim našej vlasti. Vyjadril slová uznania rolníkom, technikom i inžinierom, ktorí sú poprednou silou národa a spolu so sedliakmi tvoria pevnú podporu ľudovej vlády v plnej realizácii plánov a výrobných úloh, zlepšujú metódy a organizáciu práce, pozdvihujú efektivitu, modernizujú produkciu. „Pozdravujeme sedliakov, poľnohospodárskych robotníkov, družstevníkov, všetkých pracovníkov poľnohospodárstva, — vrazil Władysław Gomułka, — ktorých námaha rozhoduje o raste hektárovej výnosnosti našich polí, o zásobení krajiny potravinami, a priemyslu poľnohospodárskymi surovinami.

Zvýšujte úrodu na každom gazdovstve a z každého hektára; plne využívajte moderné výrobné prostriedky, ktoré štát odovzdáva do vašich rúk, pozdvihujte poľnohospodársku kultúru!“

Władysław Gomułka zdôraznil naše nerozborné priateľstvo, spojenectvo a jednotu s národnymi bratskými socialistickými krajinami. Zistil naše morálno-politickej podporovanie národotvoru bojujúcich s imperializmom i kolonializmom za národné a sociálne oslobodenie, ako aj rozhodnú vôle boja za trvalý mier v Európe i vo svete, za výrazstvo celoľudskej idey socializmu.

„Prameňom, z ktorého od 23 rokov vyplýva ekonomický, sociálny i kultúrny rozvoj Poľska je socializmus, — vrazil W. Gomułka. Cestu k socializmu preražala nám i iným nárom Veľká októbrova socialistická revolúcia, ktorá 50-ročné jubileum pripadá tento rok.

Dnes, na deň medzinárodného sviatku solidarity, naše myšlienky a srdca obraciajú sa k hrdinským sovietskym nárom, ktoré pod vedením svojej leninskej strany vybudovali prvý na svete socialistický štát, štát robotníkov a sedliakov.

Veľká októbrová socialistická revolúcia, — vrazil W. Gomułka, — ktorá pred pol storočím zvrhla vládu kapitalistov a veľkostatkárov v cárskom Rusku, otvorila novú epochu v dejinách ľudstva, epochu socializmu. Väčšinu socializmus stal sa v našich časoch svetovým systémom, ktorý zahrnuje už 1/3 ľudstva a má stále väčší vplyv na historický rozvoj všetkých národov.

Zasielame vrelé, bratské pozdravy, nárom Sovietskeho svazu, želáme im nové ďalšie úspechy vo výstavbe komunizmu, nové výrobky na poli vedy a techniky, priaznivý rozvoj vo všetkých oblastiach života!“

„...V našich časoch, keď moderná, vražedná jaderná zbraň a iné ničivé prostriedky ohrozujú ľudstvo nevypočítateľnou v následkoch katastrofou, podstatnou záležitosťou stál sa boj za odstránenie nebezpečia novej vojny a zaistenie svetu trvalého mieru.

Socializmus prináša nárom mier. Imperializmus — seje vojnovu hrózu.

Dnes, keď oslavujeme 1-májový sviatok, spájame sa so stovkami miliónov ľudí na všetkých kontinentoch v proteste a odsúdení zločinnej agresii amerického imperializmu proti vietnamskemu národu“.

Z DOMOVA A CUDZINY

MARSÁL GREČKO MINISTRUM

Novým ministrom obrany SSSR bol menovaný dlhoročný (od 1957) prvý námestník zomrelého maršala Malinovského v tejto funkcií, Andrej Grečko.

KARLOVARSKÁ KONFERENCIA

V Karlových Varoch konala sa konferencia európskych komunistických a robotníckych strán venovaná európskej bezpečnosti. Konferencia sa zúčastnili 25 strany. Konferencia vyhlásila výzvu, ako aj oznamenie týkajúce sa situácie v Grécku. Konferencia jednomyslene schválila vyhlásenie „Za mier a bezpečnosť v Európe“ a záverečné komuniké. Dennej tlač uverejnila prejav W. Gomulku a iných vedúcich strán, účastníkov konferencie.

VARŠAVSKÉ GHETTO

19. dubna 1943 sa vzbouřilo. Židovské oddíly, ježich poplašným heslom vyzývajúcim k boji byla slova „Jan — Warszawa“, uvítaly vchádzajúcich Němcov ohňom. Prvňa bitva bola vybojována na rohu Nalewek a Gęsi. Na Muranowském námestí skupiny ZZW (židovských bojovníkov) a polských bojovníkov, kteří přispěchali na pomoc, bojují pod polskými a židovskými, bělo-červenými a bělodržími prapory...

Tak sa začala epopej bojujúcich ghetta. Takový mél počátek domnemanej beznadějnej boj. Gloria victis — sláva poraženým, protože oni zvíťazili svou smrť.

VII. SJAZD SED

V hlavnom meste NDR Berline, rokoval VII. siedzadlo Jednotnej socialistickej strany Nemecka. Boli prediskutované úzlové problémy aktuálnej etapy socialistickej výstavby v NDR, upevňovania európskej bezpečnosti a svetového miera. Mimoriadnu pozornosť venovali účastníci siedzadla demaskovani agresívnej, imperialistickej politiky banskéj vlády a ostro odsúdili americkú agresiu vo Vietname.

VII. siedzadlo SED sa zúčastnili mnohých zahraničných delegácií, medzi vedúcimi týchto bol o. i. generál tajomník ÚV KSSS Leonid Brežnev a I. tajomník KC PZPR Władysław Gomułka.

22. VÝROČIE ZMLUVY O PRIATEĽSTVE

„Spojenectvo so Svietskym sväzom bolo a je najúčinnejšou bariérou proti chúťkam západonemeckého imperializmu, najlepšou zárukou nenarušiteľnosti našich hraníc na Odre, Nise i Balte. Toto spojenectvo upevňuje suverenitu Poľska, pozdvihuje jeho autoritu a význam vo svete...“ — povedal tajomník KC PZPR Bolesław Jaszczuk na slávnosti venovanej 22.-výročiu podpisania zmluvy o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci medzi Poľskom a SSSR. Vo svojom prejave veľvyslanec SSSR v Poľsku Averij Aristov pripravil ruskopolské revolučné vzádzky, ktoré sa zrodili v období januároveho povstania roku 1863, boli upevnené v období Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie, aby cez smrteľný zápas s hitlerovským okupantom priviesť k významu socialistickej revolúcie v Poľsku. „Tak sa spinila — povedal veľvyslanec Aristov, — túžba Lenina, aby videl Poľsko ako bratskú krajinu, spriateľenú a socialistickú.“

NOVÝ VEĽVYSLANEC CSSR

Poverovacie listiny odovzdal predsedovi Státnej rady Edwardovi Ochabovi nový československý veľvyslanec Antonín Gregor.

PLÉNUM KP PZPR

22. apríla t. r. konalo sa v Novom Targu a bolo venované problematike spolunažívania občanov poľskej a slovenskej národnosti na Orave a Spiši, ako aj iným záležitostiam týkajúcim sa problematiky slovenskej menšiny. Materiály z pléna uverejníme v budúcom čísle.

PREVRAT V GRÉCKU

Známa v Južnej Amerike, Ázii a Afrike metóda vojenského prevratu — našla si cestu do Európy. V krajine patriacej k táboru kde parlamentná demokracia je dogmou na ktorú prisahajú politikovia i propagandové rádiové vysielačky — boli použité ozbrojené sily, aby sa predbehlo nežeratelným pre generálov a kráľovský dvor výsledkom volieb...

POHREB ADENAUERA

Konrad Adenauer, kancelár NSR 1949—1963, organizátor vodca a posledne čestný predsedu vládujúcej od vzniku NSR (samostatne alebo v koalícii) Krestansko-demokratickej únie (CDU) zomrel vo veku 91 rokov.

J. HEYROVSKÝ NEŽIJE

V Prahe zomrel 71-ročný významný fyziko-chemik, akademik Jaroslav Heyrovský, známy na celom svete tvorc polarografie. Roku 1959 obdržal, ako prvý Česchoslovák Nobelovú cenu.

NÁVŠTEVA V TALIANSKU

Predsedu Státnej rady Edward Ochab bol s oficiálou návštavou v TalianSKU. Po rozhovoroch bol uverejnené spoločné komuniké. E. Ochab cestoval po TalianSKU a o. i. položil veniec pod Monte Cassino.

CH. de GAULLE NAVŠTIVÍ POESKO

Na pozvanie predsedu Státnej rady PER E. Ochaba pricestuje na návštavu do Poľska prezident Francúzska gen. Charles de Gaulle.

LENINOVÉ LOBENICE

V súvislosti s 50.-výročím Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie Gdanské lobenice boli premenované na Leninové lode-

nice. Slávnosti sa zúčastnili tajomník KC PZPR Z. Kliszko a veľvyslanec SSSR A. Aristov.

ZVÝSENÉ PENZIE

Po tretíkrát v posledných rokoch Rada ministrov zvýšila najnižšie penzie. V ročnom merítiku na toto pozdvihnutie bolo určených 270 mil. zlottedých.

20.—VÝROČIE RSW „PRASA“

V týchto dňoch uplynulo približne 20 rokov od založenia Robotníckeho vydavateľského družstva „Prasa“. Vydavateľstvo RSW „Prasa“ vydáva väčšinu časopisov vychádzajúcich v Poľsku a na tomto poli dosiahol pekné výsledky. Nás časopis Život tiež vydáva RSW „Prasa“.

STÁTNY SVIATOK ČSSR

Dňa 9. mája Československá socialistická republika oslavuje deň oslobodenia. Už 22-krát pracujúci ČSSR pri tejto príležitosti hodnotia svoje úspechy v národochospodárstve, ktoré najmä v poslednom období sú pozoruhodné.

OSVĒNCÍM

Bezpríkladné zločiny lidovrahů nesmí byt zapomenuty a nebudoval. Pomník, ktorý bol odhalen v Osvěncimi-Brzezince dne 16. decembra a ktorý stojí v meste na ktorom stály plynové komory a krematoria a také manifestaces, jíž sa zúčastnilo 200 tisíc ľudí z celého Poľska a z cizího světa o tom, že dobře pamatuji.

„Z tohoto miesta — prohlásil predsedu vlády J. Cyrankiewicz, všež osvěčnímského koncentračného tábora, pri príležitosti odhalenia pomníku v Osvěncimi-Brzezince — odsuzujeme největší zločin v dějinách, který mohl být uskutečněn, protože jsme zavázaní plně nepostřehli nebezpečí a smrtelnou hrůzu kterou národům Evropy přinášel Hitlerismus. Z této tribuny voláme k národům Evropy aby nezapomněly a aby byly bdělé!“

VLADIMÍR KOMAROV

Úspešný priebeh prvých kozmickej letov spôsobil, že pomaly začali sme zabúdať o nutnom riadiču, ktoré tieto lety sprevádzala. A predsa bolo jasné, že voľkedy bude treba zaplatiť za významstvo na tomto poli najvyššiu cenu: cenu ľudského života. Tak ako sa platilo a podnes sa plati za pokroky hoci v letectve.

Cenu zaplatili traja americkí kozmonauti Grissom, White a Chaffee, ktorí zahynuli v plameňoch kabiny Apollo. Tragickosť tejto smrti zväčšoval fakt, že zahynuli ešte pred štartom, počas príprav, keď zdalo by sa, boli ešte v bezpečí.

Teraz najvyššiu cenu musel zaplatiť pluk. Vladimír Komarov. Táto smrť je o to tragickejšia, že zasiahla ho, keď zdalo by sa, najnebezpečnejšiu časť cesty mal už za sebou. K zemi ostalo už od posledných sedem kilometrov, ktoré vyskúšaná kozmická loď Sojuz 1 mala dokončiť na padáku...

Pluk. Komarov žil 40 rokov. Neobvyklé silnou vôleou a charakterom prekonal mnohé prekážky, ktoré na cesty kariéry kozmonauta kladol mu osud: zdravotný stav, prekonaná operácia. Bol veliteľom prvého v dejinách mnohočlenného letu na palube kozmickej lode Voschód 1 v októbri 1964. Bol prvým sovietskym kozmonautom, ktorý po druhýkrát letel do kozmu. Ostala po ňom manželka a dve deti.

Nevieme v akej miere tragickej smrť pluk. Komarova vplyne na ďalší rozvoj programu sovietskych kozmických letov, ktoré opäť začali po dvojročnej prestávke, vyplňenej intenzívnymi prípravami lodí nového typu a ich posádok. Ale je iste, že v programe sa bude pokračovať. Nikdy v takých prípadoch vedomie rizika nezadrží odvážnych.

ŽIVOT

VOCAMI ČITATEĽOV

V tomto článku chceli by sme, aspoň čiastočne zhodnotiť súťaž Spoločne redigujeme Život, ktorá bola uverejnená v minuloročnom marcom čísle nášho časopisu.

Dostali sme odpovede od našich stálych čitatelov nielen z terénov obývaných našou menšinou v Poľsku, ale aj z ČSSR, kde žijú mnohí „rodáci z Oravy a Spiša“ pre ktorých je Život často jediným pojítkom s rodinným územím. Ako sami píšu, tešia sa našim úspechom a tým, že čítaním Života môžu byť s nami v spojení.

Je len samozrejmé, že koľkí čitatelia, toľko názorov o Živote. Nie všetkým môžme vyhovieť, ale všetkým d'akujeme za listy, ktoré nám budú pomocou v ďalšej práci.

Ale vráťme sa k súťaži. Niektorí čitatelia sa sťažujú, že Život dostávajú oneskorene, skutočne posledne sme vychádzali oneskorene, ale o tom sme písali. Mienka o Živote je však celkovo pre nás priznivá: „Veľmi sa mi páči, je zaujímavý“ — Peter Solus, Rzepiska, „Život je potrebný celej menštine, je jediným šíriteľom rodnej kultúry v Poľsku.“ — Anton Pivočarčík, Kacwin. „Možno sa z neho vafa dozvedieť a naučiť“ — Mária Pojedincová, Lapszanka. „...veľkú úlohu odohráva v živote krajanov. Život nás učí, informuje, pomáha, uvedomuje...“ — Silvester Gnida, Kluczbork. „Život, ako jediný časopis Čechov a Slovákov žijúcich v Poľsku, veľmi dobre plní svoje poslanie“ — Jozef Vojčiak, Nová Baňa, ČSSR.

Po zoznamení sa s materiálmi, ktoré naši čitatelia poslali do redakcie ako odpovede na súťaž-anketu, priznávame odmeny týmu účastníkom: 1. cenu — náramkové hodinky, Mária

Ako Život pomáha pochopíť základné politické problémy? Je to zodpovedné poslanie a preto kladné výpovede čitatelov na túto otázku, nás mimoriadne zaujali. Články na politické témy v slovenčine, vitanajú najmä starší príslušníci našej menšiny, ktorí nepoznajú natoliko poľštinu, aby mohli sledovať dennu tlač. náš Život pomáha pochopíť základné politické problémy krajiny, lebo od problémov menšiny, cez problémy krajiny, až po všeobecné otázky, prejednáva všetko...“ — Anton Pivočarčík. „...pomáha predovšetkým pri rozširovaní mojich znalostí o politike.“ — Mária Pojedincová. „Veľmi dobre pomáha pochopíť základné politické problémy krajiny, ako aj problémy Spiša a Oravy“ — Jozef Vojčiak, N. Baňa.

Naši čitatelia mali za úlohu v súťaži, aby sa tiež vziaľ do situácie redaktorov časopisu. Dve otázky týkajúce sa toho, čo sa im v Živote páči a čo by zmenili, aké články by si radi prečítili — vytvárali lavínu odpovedí. Uistujeme Vás, že sme si všetky starostlivo poznamenali a podľa možnosti vynasnažíme sa Vám vyhovieť. Z odpovedí tak našich krajanov z Poľska, ako aj z ČSSR vyplýva, že najväčšou popularitou tešia sa články o živote našej menšiny, na druhom mieste sú malo známe historické udalosti druhej svetovej vojny, na treťom — rady, na ďalších zaujímavosti zo sveta, v

ktorých sú zahrnuté komentáre, zemepisné i hospodárske záležitosti. Poslednú stránku Života rádi čítajú všetci, bez ohľadu na vek.

Požiadavky na nás vôbec nie sú malé. Čitatelia by si radi prečítili viac politických článkov, pošírené poľnohospodárske zprávy, rozprávky a profily slávnych ľudí. Mladí sa rozhodne dožadujú kútika alebo aj celej stránky pre seba — túto prosbu sme už spinili.

Dalšia otázka týkala sa grafickej úpravy, pýtali sme sa tiež, či je náš časopis redigovaný prístupne? Schvalujú naši čitatelia to, že v Živote sú články v slovenčine, češtine a poľštine? Grafická úprava bola zhodne hodnotená kladne, čitatelia sa však dožadujú, viac snímkov. Tým, ktorí žiadajú, aby časopis bol viacfarebný, musíme s poľutovaním oznámiť, že nezávisí to len od nás a zatiaľ nie je možné, aby sme im vyhoveli.

Prevažajúca väčšina účastníkov súťaže schvaluje vydávanie v troch jazykoch, absolútne všetci súhlasia s radami v poľštine. Ak sa totiž odvolačujú na naše rady, právnicia terminológia v poľštine je veľmi náponomocná. „Podľa mňa Život je dobre redigovaný — prístupne, grafická úprava je dobrá.“ — píše František Bednářík z Nowej Bialej, ktorý je predplatiteľom od roku 1958 a „nechcel by sa s časopisom rozísť“. „Jazyk je priamy, zrozumiteľný. Grafická úprava veľmi dobrá“ — S. Gnidia. „Myslím, že spôsob uverejňovania článkov v češtine, slovenčine a poľštine je dobrý, lebo nie každy vie čítať vo všetkých jazykoch a Život čítajú Slováci, Poliaci aj Česi“ — píše M. Pojedincová, ktorá je našou čitatelkou od tretej triedy základnej školy.

Ak zhrnieme odpovedi našich čitatelov na anketu, vyplývajú z nich mnohé kladné uzávery. Najväčším je úzke spojenie našej menšiny s časopisom, veľký záujem s ktorým sledujú obsah. Reagujú rôzne, každý podľa svojej povahy, ale vo všetkých výpovediach cítame starostlivosť o úroveň. Tak rady ako aj kritika na adresu redakcie sú vždy výsledkom tých najlepších zámerov. Ale, milí čitatelia, ktorí ste odpovedali na súťaž i ostatní, myslíme, že púta, ktoré spájajú čitatelov s redakciou, možli by byť ešte pevnnejšie. Skoro všetci na otázku či by chceli písť do Života, odpovedali kladne. Píšte čo najviac a čím častejšie, rádi uverejníme všetko, čo bude pre časopis vyhovujúce. Podľa Vašich výpovedí je zrejmé, že Vás zaujímajú problémy našej menšiny, našej Spoločnosti, preto Vaše informácie o všetkých udalostach v obciach obývaných menšinou, sú pre nás najlepšou pomôckou.

Výsledky súťaže nás v redakcii tiež mobilizujú, aby sme veľa pozornosti venovali jazykovej stránke. Pre čitatelov je Život tým, čo im pomáha, aby si čítaním udržovali svoju materinskú reč. Pre čitatelov i žiakov často je pomôckou pri vyučovaní a to nás zavážuje.

Potešíli nás hľasy krajanov, ktorí za prácou, alebo z iných dôvodov, odišli zo svojich obcí do iných oblastí Poľska, a Život im pomáha udržať styky zo Spišom a Oravou. Ďakujeme čitatelom z Česko-slovenská za slová uznania a rady i za záujem o našu prácu.

Všetkým sľubujeme, že tak ako doteraz, budeme všetky sily venovať tomu, aby náš časopis bol stále lepší po všetkých stránkach.

REDAKCIÁ

Ligonia 3 a Paciga Valent, Krempechy č. 1. Knihy obdržia týto účastníci súťaže: Ján Kovalík — Zubrza Dolna 66, Peter Solus — Rzepiska 20, Bronislav Knapčík — Mikolów, ul.

Dzierżyńskeho 33, Jozef Kadlub — Domov dôchodcov, Likavka pri Ružomberku, ČSSR, Jozef Vojčiak, Nová Baňa, Kollárova 182, ČSSR.

KEĎ VZNIKAL PLÁN

„Barbarossa“

roch mocnosti. Avšak vráťme sa k spomienkam Bierežkova.

Samozrejme v máji 1941, — píše, — nemohli sme poznáť celé pozadie úteku Hessu do Anglicka, hoci bolo jasné, že to bol pokus dorozumenia sa s Londýnom proti Sovietskemu svazu.

PO POSLEDNÚ CHVÍLE

V týchto dňoch žili sme na veľvyslanectve, ako v nejakom rozvojení, — spomína Bierežkov. Z jednej strany vedeli sme, že vojna je nedaleko, a z druhej všetko bolo tak, ako keby sa nemalo nič stať.

Rodiny personálu sovietskeho veľvyslanectva v Berline, v súhlase s príkazom ktorý obdržali, ostávali na mieste. Ba dokonca viac, zo Sovietskeho svazu skoro každý deň pricestovali noví zamestnanci sovietských zastupiteľských úradov v Nemecku, s manželkami a detmi. Boli udržané dodávky sovietskych tovarov do Nemecka, hoci oni zo svojej strany, pretrhli svoje obchodné záväzky k Sovietskemu svazu. 14. júna, to znamená týždeň pred útokom na SSSR, sovietska tlačová agentúra TASS uverejnila komuniké, zisťujúce o. i. že „podľa údajov, ktoré má SSSR, Nemecko tak isto prísmie dodržiava podmienky sovietsko-nemeckého paktu o neutičení, ako to robí Sovietsky svaz, v súvislosti s čím, podľa sovietskych kruhov, chýry o úmysloch Nemecka zrušenia paktu a útoku, sú neopodstatnené...“

21. júna t. j. deň pred útokom, veľvyslanectvo SSSR v Berline obdržalo príkaz, aby predložili nemeckej vláde prehlásenie, ktoré by navrhovalo prediskutovanie stavu sovietsko-nemeck-

kých pomerov. V Moskve, — píše Bierežkov, — ešte stále dúfali, že sa dá predísť konfliktovi.

NOC 22. JÚNA

Po obdržaní príkazu z Moskvy, v sobotu 21. júna Bierežkovovi prikázali, aby sa ihneď spojil s Wilhelmstrasse, kde v malom paláci, ktorý pamätal ešte obdobie Bismarcka, sídlilo nemecké ministerstvo zahraničných vecí. Mal dohovoriť stretnutie predstaviteľov veľvyslanectva s Ribbentropom. Tajomník ministra zahraničných vecí telefonicky oznánil, že Ribbentrop nie je v ministerstve.

— Zdá sa, že u führera je nejaká dôležitá porada, povedal. Pravdepodobne všetci sú tam.

Moskva súrlila, ale Ribbentropa náďalej nebolo možné nikde nájsť. Wilhelmstrasse stále odpovedalo, nie je tu, nevieme kedy bude, je nedosiahnuteľný a nemožno ho ani informovať, že veľvyslanectvo má pre neho súrnu záležitosť.

A naraz, o tretej hodine v noci, teda bola to už nedele 22. júna, — zazvonil telefón...

V ďalšom odstavci sa dozviete o napínavom rozhovore sovietskeho veľvyslanca s hitlerovským ministrom zahraničných vecí, o dramatických chvíľach úsvitu 22. júna i to, ako esesácy dôstojník Heimann pomahal pracovníkom uváženým na veľvyslanectve. Určite si to prečítajte.

DVORNÝ FOTOGRAF

Istým mimoriadnym prameňom informácií o prípravach nemeckých vojsk na útok na Sovietsky svaz — píše Valentín Bierežkov, bývalý prvý tajomník sovietskeho veľvyslanectva v Berlíne vo svojich spomienkach, ktoré nedávno uverejnil sovietsky časopis Novij mir — bol tiež luxusný fotografický atelier na Unter den Linden, ktorého majiteľom bol pán Hoffmann. Istý čas pracovala v jeho podniku ako modelka Eva Braunová, priateľka Hitlera dlhé roky skrývaná pred verejnosťou, s ktorou posledne hodiny pred samovraždou Hitler sa zosobášil.

Od začiatku vojny, v jednom výklaide tohto podniku, nad portrétom Hitlera bola stále vyvesená veľká mapa. Po každýkrát to bola mapa tej oblasti Európy, v ktorej prebiehali boje, alebo v ktorej sa očakávali boje. Ku koncu mája 1941 roku vo výklaide sa objavila mapa východnej Európy — pobaltských krajín, Bieloruska, Ukrajiny...

V Berlíne stále sa počúvali chýry

o pripravovanom útoku na Sovietsky svaz. Vrávilo sa o rôznych termínoch: 6. apríla, 20. apríla, 18. mája a konečne 22. júna — všetky v nedelu.

ÚTEK

V polovici mája Berlín znepokojila zpráva o náhlom úteku Rudolfa Hessu do Anglicka. Domnievajúc sa, že splní najväčšiu túžbu Hitlera, posledný krát sa pokusil o uzavretie mierovej dohody s Anglickom. Startoval na svoju fantastickú a prekvapujúcu výpravu lietadlom Messerschmitt — 110 z Augsburga a letel smerom na Downhavel-Castle, na škótsky veľkostatok lorda Hamiltona, ktorého osobne poznal. Avšak zle si vypočítal zásobu pohonných hmôt a 14 kilometrov pred cielom musel vyskočiť s padákom.

Niekolko dní anglická vláda mlčala. Mlčal aj Berlín. Avšak keď neskôr Angličania vydali komuniké a osamelom lete Hessu a jeho zajatí, ani Berlín nemohol dlhšie mlčať.

Podali vtedy zprávu a domneľu duševnej chorobe Hessu. Na Hitlerov rozkaz uväznieli celé jeho okolie, jeho samotného zbabili všetkých nemeckých funkcií a odsúdili na trest smrti, ak by sa vrátil do Nemecka. V tlačových komentároch hľásali, že Hess je psychický chorý idealistom a trpí halucináciami, čo je výsledkom zranenia v prvej svetovej vojne. Týmto spôsobom Nemci sa náhle dozvedeli, že straníky zástupca ich führera je duševne chorý. Dnes je Hess najdrahším väzňom sveta, ktorý osamele odpykáva si svoj doživotný rozsudok vynesený na norimberskom procese, v berlínskej väznici Spandau. Strážia ho vymieňajúce sa stráže šty-

BERNOLÁKOV OSTROV

Tri pohoria Oravská Magura, Beskydy a Tatry vytvorili v severnej časti Oravy rozsiahlu, vyšie tisíc štvorcových kilometrov merajúcu kotlinu. Cez ňu sa po stáročia valia prúdy i prúdky vody z najsevernejších úbočí Oravy, spod Babej hory i z výšky 1700 metrov. Vpadajú do zúrivej Bielej a Čiernej Oravy, ktoré nedaleko svojho sútoku predierajú sa už ako spoľočný tok Oravy, úzkym jediným hrdlom kotliny medzi Prášiným vrškom a Danicou.

Cez stáročia neskrotné vody Oravy vystupovali vysoko zo svojho koryta a strhovali všetko, čo im do cesty prišlo, ničili povodňami nielen úrodu na poliach, ale aj majetky a životy Oravcov. V priebehu posledných štyroch storočí historia naznačila asi štyridsať takýchto veľkých povodní na Orave, čiže na každých desať rokov jednu dravu povodeň. Spomeňme si iba na hrôzu oravskej povodne v dňoch 23. — 26. augusta 1813 roku, ktorá otriasla svetom. Vtedajšie Národné noviny a Nationalblatt für gebildete Leser opisujú túto povodeniu takto:

„V týchto dňoch valili sa dravé prúdy Oravy a Vahu po celej šírke údolia od brehu po breh a brali so sebou všetko. Ľudia si zachraňovali na údolných svahoch iba holé životy. Rozvodnené dravé živly odplávovali drevené chalupy so všetkým zariadením, maštale s dobytkom, syčky s obilím, rúcali sa murované domy, kaštiele a kostoly. Dolu vodou plávali mosty, stromy aj s koreňmi, deti v kolískach, ľudia na strechach plávajúcich mlynov a drevených domov, kym sa staviska nerozbili na výnievajúcich stromoch.“

Len za tejto jednej katastrofnej povodni stratilo život 180 Oravcov, zahynulo až sedem tisíc kusov rožného statku na Orave a škody spôsobené povodňou boli také obrovské, že by sa dnes dali vyjadriť ešte všetkých vodných diel na Vahu a najmenej desiatich Oravských priehrad k tomu.

Bolo veľa rôznych projektov, aby skrotiť tieto ničivé povodne, ktoré najmä pri jarných odmákach bezohľadne kradli oravskú kamenistú zem zo zemiačísk a uzkých kaptuňských a prinášali obyvateľom nielen toho kraja, ale aj celému Považiu, prírodné katastrofy. Prvá myšlienka systému drobných drevených a kamenných priehrad skršla už pred dvoma storočiami. Model tejto drevenej priehradu z roku 1730 zachoval sa po dnes v Oravskom múzeu na Oravskom zámku. Neskoršie boli iné rozličné projekty a štúdia na postavenie železobetonovej priehrad, za Maďarska, za prvej republiky a dokonca v rokoch druhej svetovej vojny za účasti švajciarských expertov. Lenže skončili na odborných diskusiach a nedokončených práciach, neskoršie úplne zaplavenej povodňami.

Skončila druhá svetová vojna. Nastal čas nových možností a vzniku veľkých socialistických stavieb. V zime z roku 1952 na 53 napadol posledný raz sneh na strechy až 950 domov v Oravskej kotline. Zanikli navždy obce: Ústie nad Oravou, Slanica, Osada, Oravské Hámre, Lavkov a dolné časti obcí Námostovo a Bobrov. Vyše šestdesať ľudí sa rozprchlo zo svojej, 450 rokov starej otcovizne. Človek zahatal cestu vodám Oravy. Naučil ich posluchať. Od 2. mája 1953 prechádzajú lopatami turbín, aby splatili škody, ktoré v minulosti navyvíčnali.

Vznikla Oravská priehrada, najväčšie v Európe umelé jazero, ktoré zatopilo asi 35 km² neúrodných mokrých polí, močiarov, bažinatých lúk, rašelinísk a štrkovisk.

Sprac. ADAM ADAMEC

Siahlo až po poľské hranice zaplavujúce časti pol tunajších oravských dediniek.

Dnes jarné a jesenné vody zadržané v jazere vyrobia oveľa väčšie množstvo elektrickej energie než produkovalo celé Slovensko roku 1937. Regulujú pomery všetkých elektrárn a na Považí, tým že pri nískom stave vody na Vahu sa voda z Oravskej priehradu prepúšťa a tak zlepšuje výkon hydrocentrály na Vahu, čím môže sa ušetriť tisíce ton uhlia dovažaného z cudziny. Vytvorenie jazera uprostred čarorábskeho údolia obkoleseného vencom hôr dalo zarovňať vznik turistickému a športovému využitiu. Zeleno-belasé čisté vody lemované brehmi, na ktorých sú krásne chaty a hotely, lákajú turistov a športových rybárov, ktorých prichádzajú sem z roka na rok viac a viac.

Medzi piatimi obcami, ktoré zmizli vo vodách Oravského jazera nachádzala sa aj Bernolákova rodina Slanica. Ale nie celá. Lebo zachovala sa jej časť v podobe ostrova týčiaceho sa nad hladinou odvášiad viditeľného, ktorého vody nikdy nezatopia. Ako by prírode vytvorená vyvýšenina, ktorej úmyslom je zachovať pamiatku veľkého oravského rodáka. Uprostred lesov ostrova, zachovalé úzke a chudobné roličky, ktoré kedy rozdelovali susedné polia, starobylý kostol, cintorín a impozantná medenná socha Bernolákova tvoria dnes štátu prírodnú rezerváciu.

Anton Bernolák, vynikajúci slovenský osvetoviaci, tvorca spisovanej slovenčiny a organizátor kultúrneho života, narodil sa roku 1762 v známej na Orave, plátenickej a farbiarenskej rodine. Vo vtedajších, nepriaznivých pre osud slovenského národa časoch, prvý zavola: „Slováci, pište po slovensky, tu máte slovo moje v reči vašej.“ Týmto slovom bol obsiahly, takmer 6 tisíc strán, 5 zväzkov počítajúci, prvý spisovný slovník slovenčiny. Na jeho zostavenej venoval Bernolák až 30 pracovitých rokov svojho života. Plný názov slovníka: Slovár slovenský česko-latinisco-nemecko-uherský. Je teda 5 rečový a stal sa neskôr základom rozvoja slovenskej literatúry. Je doteraz slovenským najväčším lexikografickým dielom, dokumentom Bernolákovej oddanosti slovenskej rodnej reči a dôkazom jeho lásky k svojmu národu.

Bernolák prvý verejne vyjadrujú potrebu písania kníh v jazyku slovenskom, ktorým hovorí sám ľud, za spisovnú reč navrhol nárečie západného Slovenska z okolia Trnavy. Jeho ideia zrealizovaná neskôr Ludovítom Štúrom, nachádzala veľa následovníkov, ktorých zaraďuje sa do tzv. bernolákovej školy. Bola to generácia pokroková a odúsevnená v boji za slovenčinu a sociálne práva ľudu. Najplodnejším propagátorom nového spisovného jazyka bol i veľký pevec Ján Hollý, ktorý celú svoju básnickú tvorbu napísal bernoláčtinou. Ďalej patrí sem pokrokový kňaz Juraj Fándly, spisovateľ Jozef Ignác Bejzo a Juraj Palkovič. Patrí k nim aj literárne činný bernolákovec Anton Vojtech Gazda z Vyšného Kubína na Orave.

Priam je to neuveriteľné, že skúpy oravský kraj, ktorého ľud väčšinou ešte v nedávnej minulosti nevedel ani čítať, ani písat, a musel putovať ďaleko do sveta za chlebom — dal toľko vynikajúcich osobnosti, zaslúžených v rozvoji slovenskej literatúry, najmä od polovice minulého storočia, ako máloktočia iná historická oblasť Slovenska. Ale o tom a o iných zaujímavostach dejín Oravy, precítate si v ďalšom čísle.

Raz som cestoval vlakom a z dlhej chvíle začal som rozprávať so spolucestujúcimi. Jeden z nich mi porozprával rozprávku, ktorá by mohla zaujať aj čitateľov nášho časopisu:

JÁN KOVALÍK

Raz v istej dedine, na jednej lutej rianskej fare, žil farár s paní farárikou. Mali krásnu dcérku Gretušku. Pán farár mal v susednej obci priateľa, správca, ktorý aj ked starší, bol este slobodný. A tak farár s farárikou sa dohovorili, že mu dajú svoju Gretušku na ženu. Ale Gretuška o tom ani počuť nechcela, lebo sa jej zdal správca veľmi starý a okrem toho stále len rozprával o duchoch a strašidlach. Ale konečne sa farárce podarilo dcéru prehovoriť a určili aj deň na pytäčky. Farárka od včasného rána piekla, varila a aj o víno bolo postarané, aby si vzácnego hosta čo najlepšie uctili.

Správca aj prišiel, ale len čo nastal večer, poberal sa domov. Nedbal na nič, hoci ho aj farár zdržával, ale sa vyhováral, že musí ist cez lesík, kde v noci straši a ešte posledne počul,

zanechala. Slabým hlasom len opakoval stále jednu vetu; nikdy na faru. Chlapí ho vzali pod pazuchy a ta sa do dediny.

Ale najhoršie ich len čakalo. Keď prišli k mostíku na potôčku, uvideli, že uprostred neho leží niečo biele. Samozrejme, nikto sa toho nechcel dotknúť prvý. Všetko si odnesol zasa chudák kostolník. Chlapí jeden cez druhého volali naň, že čo je vraj za kostolníka, keď ma kríž, svätenu vodu a duchov sa boji. Kostolník zlorečil celému svetu, ale keď videl, že zanedlho bude aj s ním zle, vylial na to niečo biele uprostred mostika všetku svätenu vodu, a potom sa natočko vzhopil, že zdvíhol „ducha“, a dal najbližšie stojacomu chlapovi, aby ho zanesol na faru. Keď už „duch“ bol bezpečne na fare, kostolník sa začal pyšiť, aký je to len on hrdina, že sa

Rozprávka

že tam straši nejaký dodatočný duch, ktorý sa v ohni cíti ako vo vode a vo vode ako na sinku. Toto celkom nové strašidlo urobilo na správca riadny dojem. Farár sluboval správcovi, že s ním pošle kostolníka i pacholka, a že sú to chlapí, ktorí sa ani samého čerta neboja. Správca sa trochu upokojil, ale aj tak len sníval, aby bol čim skôr doma vo svojej posteli.

Teraz vám, milí čitatelia, musíme niečo povedať. Naša Gretuška mala dobrú kamarátku v dedine, ktorá sa menovala Rózka. Gretuška sa Rózke vyžalovala, povedala všetko čo a ako ju nutia, by sa vydala za správca, a Rózka, smelé dievča, sľubila, že jej pomôže. Len sa presne vyzvedela, kedy budu pytäčky, nepovedala nikomu nič, a odišla večer do lesíka, cez ktorý sa musel správca vracať domov z pytäčiek.

Dlhho nečakala, lebo správca bol presvedčený, že keď odbije polnoc ne-pomôže mu ani kostolník, ani pacholok. A tak odišli všetci traja z fary hodne pred polnocou. Sli si veselo, lebo aj víno robilo svoje. Keď prišli k lesíku, správca upozornil odprevadzajúcich, aby šli ticho, aby len toho ducha nevyrušili. Nevieme ako bolo, ako nie, ale len čo sa ocitli uprostred lesíka, vidia naraz pred sebou bielu postavu, ktorá mieri rovno na nich.

Kostolník, keď uvidel postavu, nechal správca i pacholka a ani nevedel, ako sa opäť našiel na fare. Dokonca sa nepamatoval, ako prešiel cez potok. Ale farár keď ho uvidel a vypočul si všetko čo sa stalo, pochlapil sa, vzal si svätenu vodu, kríž a šiel brániť pána správca.

Druhý z odprevadzajúcich — pacholok, predsa len ostat, bol totiž zvedavý, čo len duch ďalej bude vystrájať. A čo len vidí; biela postava natiahla ruky a rovno k správcovi hrdlu. Správca od strachu celkom zabudol, že sa môže aj brániť a preto duchovi nerobil žiadne tažkosti, aby správca hodil pekne-krásne na zem. Potom si nad nim zastal a povedal, že ak sa ešte raz objavi na fare bude s ním zle-nedobre. Ďalej už pacholok nečakal, utekal do dediny, kočko mal len sil v nohách.

Uprostred dediny sa stretol s kostolníkom, ktorý pánu správcovi šiel na pomoc s krížom a svätenu vodou, ktorá mu od strachu frkala na všetky strany. Pacholok porozprával medzi tým zhromaždeným ľuďom čo všetko v lesíku zažil a videl. Vtedy tí najsmelí vzali kyjaky, vidly a cepy, aby sa šli pozrieť či zo správcu aspoň kostičky ostali. Ale nedalo sa nič robiť, prví museli ísť tí, ktorí niesli kríž a svätenu vodu. Kostolník chudák si, hoci stokrát oľutoval chvíľu, keď sa stal kostolníkom. Konečne prišli do lesíka, kde našli milého správca ako ležal tam, kde ho biela postava

ani ducha nebala a najstaršiemu gázdovi, ktorý sa ho niečo pýtal odpovedal, aby len šiel na faru.

Zatiaľ na fare bolo plno ľudí, ale predsa „ducha“ sa nikto nedotkol. Starý gázda sa zohol vzal do rúk najprv jednu, potom druhú plachtu a vraví: Ved' len pozrite ľudia, sú to obyčajné dve staré ľanové plachty. Poslednou vecou, ktorá spomedzi plachát vypadla bola hnedá sukňa, lemovaná červenými čipkami. To si teda ľudia nechceli nechaf navrácieť. Kostolník autoritatívne vyhlásil, že plachty nemôžu byť staré, lebo duchovia nederú látky, on je kostolník, a vie čo vraví. Ale gázda trval na svojom, on sa vraj oklamal nedá, bol vojakom, videl trikrát kráľa a dvákrát kráľovnu, a konečne, počakaj, však vám ja dokážem, že tá sukňa je Rózky Jakubovej. Je to teda krásne dievča, ale vypadá to tak, že mohla taký žart urobiť. Pritomne ženy hned dosvedčili, že teda sukňa je nesporne Rózkina.

Rózku hned' aj zavolali a verejne sa jej pýtali, prečo celú dedinu postavila hore nohami. Rózka smelo odpovedala, že ona si len celkom potichučky večer chodila, že to sa kostolník, farský pacholok a správca vyplašili. Prečo teda hodila správcu o zem? Na to už Rózka celkom smelo povedala, že vraj preto, aby Gretuša nemusela celiž život plakat.

Starší a väčšej občania rozhodli, že je teda treba Rózku pre výstrahu potrestať, aby viac nenarušovala počok v obci. Dlh vymyslali a konečne sa dohodli, že pri osudnom lesíku je cintorín a teda keď je Rózka taká smelá, že ju zatvoria do márice na celu noc.

Rózka smelo šla večer do márnice, kde ju aj zamkli. Dlh stala pri oblúčku, ale potom ustala si sadla na mary. Jej dobrý otec prišiel za ňou v noci, lebo sa znepokojoval, že Rózka sa bude báť. Na úsvite šiel okolo polovníka, ktorého prekvapilo, že vidí niekoho pri márnici. Prišiel bližšie, a Jakub mu porozprával všetko, ako sa stalo, a že teraz Rózka musí do rana sedieť v márnici, až keď ju nepridu prepuštit.

Poľovník, keď si všetko vypočul, veľmi sa nahneval, vylámal dvere na márnici a vošiel dnu. Sadol si k Rózke na mary, a zanedlho sa Rózka dozvedela, že ju poľovník ma rád a hned ju aj popytal za ženu od otca.

Práve vtedy prišli z dediny s kľúčami, aby Rózku vypustili, ale boli veľmi prekvapení tým čo uvideli. Rózka šťastná a usmiala sa tam medzi otcom a poľovníkom. Šli rovno na faru zapisat ohlášky a potom bola aj vesela svadba.

A milý pan správca odišiel do siete, povráva sa podnes na okoli, že dokonca za more.

TURISTIKA POD TATRAMI

Turistika je v Československu tradíciou. Cudzinec, ktorý navštívi túto krásnu krajinu, môže si vyberať v širokom vejari atrakcii; počnúc jedinečnými historickými pamiatkami, ktorých najviac je v Prahe, cez početné zachovalé hrady a zámky, až po krásu kvaplových jaskýň. Rieky sú plné rýb a lesy zverí. Nepočítajúc do toho krásu krajiny ktorou cestuje bez ohľadu na to, ktorú cestu si zvolí. Cudzincovi, najmä z dolárovej oblasti, vychádzajú naproti početné inštitúcie, povolené pre organizovanie turistiky. Usilujú, aby mu spríjemnili pobyt, umožnili relax, aby si odnesol tie najpríjemnejšie spomienky.

Súčasne skutočne pozorujeme stúpajúce množstvo turistov prichádzajúcich do ČSSR a z druhej strany snahu občanov, aby ich čo najlepšie prijali. Za týmto účelom je vedená v cudzine široká kampaň reklamujúca krásu ČSSR. Prospeky, plagáty, inzeráty v najpopulárnejších zahraničných magazinoch a iné formy propagandy majú mať vplyv na to, aby niekto z Kanady, USA alebo inej krajiny zvolil si na dovolenku práve Československo. Ak sa rozhodne, rozhodne sa správne a nebude lutovať túto voľbu. Toto ovzdušie, priažnístvo pre turistiku stretávame v Československu všade. Hotely, campingy sa už plne pripravujú, v sezóne využívajú sa aj súkromné byty. Výsledkom týchto príprav a reklamy je cudzojazyčná vrava, ktorú stretávate všade, autá rozličných značiek na diaľniach a dokonca na bočných cestách, nie vždy najlepších.

Náš susedia si kladú otázku či sa tato turistika opláca, aké sú jej ekonomicke efekty, ako vypadajú v porovnaní s minulosťou. Takéto otázky sú správne, lebo dnes v turistike práve na prvé miesto sa vysunuje ekonomika a ona je meritkou všetkého. Posledne československá tlač uverejnila zaujímavé údaje z ktorých vyplýva, že pre národnohospodárstvo dôležitým činiteľom sú devizové zisky z návštev, a nie počet turistov. Roku 1964 — keď ČSSR navštívila prvá väčšia vlna turistov, bolo ich v porovnaní s rokom 1937 dvakrát viac, ale dolárové zisky nezodpovedali tomuto rozdielu. Lebo priemerny zisk v dolároch za pobyt jednej osoby za jeden deň roku 1937 činil 6,4 dol. USA, a roku 1964 — 4,9 dol. USA. Podobne nepriaznivo stvárnjujú sa porovnávania devizových ziskov z turistiky, zo ziskami z exportu. Pred druhou

svetovou vojnou devizové zisky z turistiky činili 7 percent celkoveho príjmu devíz, a roku 1964 len 1,6 percent.

Uvádzanie týchto údajov nasvedčuje o váznom postoji voči turistike, ako istého druhu rentovného „tovaru“. Vieme napr., že Rakúsko, odkiaľ veľa osôb prichádza do ČSSR, roku 1964 malo 20 krát väčšie zisky z turistiky v prepočítaní na jedného obyvateľa, ako ČSSR. Prečo? Československí autori uvažujú o ekonomike turistiky vidia hlavnú príčinu v nezáležnosti kurze koruny, v nízkych cenách niektorých domácich výrobkov a služieb, ktoré využívajú cudzincov. Je to určite záležitosť pre diskusiu a ešte nie jedenkrát bude sa nou zaoberať tlač. Ako na tieto záležnosti reaguje tzv. priemerný občan? Určite inkasie. Spravidla nepozná horeuvezené čísla, a ak áno, neznepokojuje sa negatívnymi objavmi, nakolko priamo nepociuje následky takej alebo inej kalkulácie v turistickej ekonomike.

Ceskoslovenský občan vyrastol už z obdobia mimoriadneho záujmu turistami, z obdobia v ktorom záujem o ľudí z iných krajín prevážoval nad inými problémami spojenými s turistikou. Teraz často, a najmä v plnej sezóne, turisti sú svojho družu „farchou“. Obsadzujú parkovišta, preplňajú reštaurácie, vykupujú atraktívne tovary. A nakoľko je nemožné vyriešene tohto, občan ČSSR tiež chcel byť v privilegovanej situácii cestujúceho do iných krajín. Je to pochopiteľné a zdôvodnené. A nakoľko „turistika“, tak ako „láská“ malo byť opäťované, hoci nie vždy v praxi je to tak, tieto snahy sa prehľbjujú. Na ceste realizácie vlastných turistických snah pre československých občanov hlavnou prekážkou sú náklady spojené s výcestovaním. Občania Československa, ktorí cestujú do kapitalistických krajín súkromne, doplácajú 125 percent na rozvoj turistického ruchu. Za tejto kalkulácie 1 dolár USA stojí ich 36 korún. Je to tzv. turistický kurz, ktorý, čo zdôrazňujú publicisti zaobrájajúci sa turistikou, nezodpovedá reálnej kupnej sile koruny. Uvádzajú sa fakty, že tento kurz využívajú turisti z kapitalistických krajín, ktorí predávajú v ČSSR rôzne tovary, ktoré priviezli so sebou (napr. šuštiaky alebo cigarety atď.). Dostávajú za ne cenu, ktorú by zaplatili občania ČSSR v kapitalistických krajinách, kupujúci valuty po tzv. turistickom kurze.

Napriek týmto fažkostiam sú mnohí, ktorí by radi výcestovali do cudziny. Súčasne požiadavky sú oveľa vyššie ako ponuky. Má to zdôvodňovať zavedené doplatky. Dá sa predpokladať, že keď klesne prvá vlna nadšencov pre cesty do kapitalistických krajín, určite ľudia začnú uvažovať či sa oplatí, aby topili svoje úspory na drahých turistických cestách.

Veľa záujmu prejavujú občania ČSSR o turistiku do socialistických krajín, v tom nad poľské more. Pozorujeme najmä snahy o súkromné výcestovanie celých rodín, vlastnými dopravnými prostriedkami. A keď nie sú tu žiadné fažkosti s kúpou zlatých, čo sa týka turistiky do Poľska, veľa nervov stojí zasa, zaobstaranie

potrebnnej pozvánky. Pozvánka — často len „ten zdrap papiera“ je hanblivou záležitosťou a podľa všeobecnej verejnej mienky, malo by sa upustiť od tejto formality. Zdá sa, že táký rozvoj situácie je už nedaleko.

Týchto niekoľko poznámok o výsledkoch a starostach spojených s turistikou našich južných susedov ukazuje, akým zložitým problémom je turistika dokonca v krajine, ktorá má už tradície v tejto oblasti. Napriek týmto fažkostiam rozvoj turistiky bude pokračovať oveľa rýchlejšie, ako si to vieme predstaviť a bude prinášať národnohospodárstvu stále väčšie zisky. To zasa bude mať kladný vplyv tiež na výcestovavaciu politiku.

M. KAŠKIEWICZ

CHROŃMY ROŚLINY PRZED SZKODNIKAMI

Obok prawidłowej uprawy, zachowania terminów agrotechnicznych, nawożenia, ogromny wpływ na wzrost plonów roślin posiada ochrona ich przed szkodnikami.

Specjalisci wyliczyli, że straty w plonach roślin powodowane w Polsce przez choroby i szkodniki w rzeczywiście sięgają w skali roku ok. 12 mld złotych. Tego rodzaju nieprzyjaciół jest bardzo dużo. Do najbardziej groźnych szkodników należą owady (stonka ziemniaczana, mszyce, płaszczuńce burakowy, ślodyszek rzepakowy, pchełki ziemne itp), następnie grzyby, spośród których nauka rozpoznala około 100 tys. gatunków.

Możnaby tych nieprzyjaciół dostrzegalnych i niedostrzegalnych ludzkiem okiem wymienić znacznie więcej. Chociażby bakterie i wirusy znane jako żółtaczka wirusowa buraka, żółta mozaika ogórków. I wreszcie przyczyna chorzeń roślin może być także niedobór lub hadmiar składników pokarmowych, zaskorupienie gleby, zatrucie związkami chemicznymi itp. Rolnikom znane są także rośliny pasożytnicze jak np. kamianka, które hamują rozwój uprawnych roślin.

Trzeba posiadać dużą wiedzę i doświadczenie, aby rozpoznać naturalnych nieprzyjaciół rolnika i ustalić metody walki. Nauka, która spieszy rolnictwu z pomocą sprawiła, że współczesny światły rolnik nie jest już bezradny wobec niszczących jego pracę organizmów pasożytniczych.

Państwo rozbudowała i nadal rozbudowuje sieć służby ochrony roślin. Organizowane są specjalne przedsiębiorstwa wykonywające zabiegi ochronne. Rolnikom udostępnia się odpowiednią literaturę specjalistyczną. Walce ze szkodnikami nadano też rangę prawno-ustawową, która nakłada odpowiednie obowiązki na instytucje oraz na właścicieli produkcyjnych warsztatów rolnych.

Problem walki ze szkodnikami i chorobami roślin nie jest łatwy, chociaż nauka i doświadczenie rolników wyznaczyły już kilka kierunków underzeniowych.

Po pierwsze duże znaczenie posiada w zwalczaniu chorób zmianowanie, to jest nie zbyt częsta uprawa tego samego gatunku rośliny na danym polu. Ziemniaki będą zdroższe i bardziej plenne oraz możliwie wolne od mątwika ziemniaczanego lub paracha prószyńskiego, jeżeli sadzone będą częściej jak 5 lat na danym polu. Podobnie sprawia się z innymi roślinami. Z uwagi na mątwika burakowego nie należy uprawiać na tym samym polu po burakach cukrowych, pastewnych lub éwkiowych oraz innych jak: rzepak rzepik, lnianka, kapusta pastewna i głowiasta częściej niż 4 lata. Następstwo roślin ma istotny wpływ na zwalczanie chorób i wzrost tym samym plonów.

Duży wpływ na zdrowotność roślin ma także izolacja przestrzenna sto-

sowana głównie dla zabezpieczenia roślin przed chorobami wirusowymi. Na przykład wysiew zbóż jarych obok ozimych zwiększa nasilenie mącznika i rdzy zbożowej. Ważnym jest także stosowanie do siewu doczyszczonego i zdrowego materiału siewnego i sadzeniakowego. Ważne są też terminy siewu. Wezbrane wysiewane zboże jarze, groch, peluszka, wyka, lubiny, len są słabiej porażane przez choroby i szkodniki. Ważne są także terminy sprzętu rolnego. Wczesne skoszenie i usunięcie pierwszego pokosu koniczyny czerwonej uprawianej na nasiona, zapobiega wzrostowi nasilenia pędruśnia koniczynowego, a przy lucernie nasiennnej — paciorńicy i ozdobnika, który szkodliwy jest dla żywych organizmów.

Kilką słów o wojnie chemicznej ze szkodnikami roślinnymi. Spośród środków do zwalczania szkodników są stosowane preparaty: Azotox pylisy 5, Azotox płynny 33, Owadziak pylisy 2,4, owadziak płynny 10, Pędrażak 2, Ditox, Mgławik 10 i inne. Środki te są stosunkowo mało toksyczne dla ludzi i zwierząt hodowlanych. Dobrze jest poradzić się agronoma gromadzkiego, co i kiedy stosować.

Środki jednak te są silnymi truciznami dla pszczoły. Dlatego też do ochrony rzepaku w okresie kwitnienia, kiedy pszczoły haszą po kwiatach rzepaku wprowadzono preparaty ty-

pu Toxfen — umożliwiające zwalczanie szkodników występujących w tym okresie bez szkody dla pszczoły.

Arsenał środków chemicznych służących do zwalczania szkodników jest bardzo szeroki. Jednakże dość często spotykamy się z faktami nieostrożnego obchodzenia się z nimi. Stąd dość dużo wypadków zatrucie ludzi i zwierząt. Po pierwsze wiele wszystkie środki chemiczne należy przechowywać pod zamkiem z dala od środków spożywczych i paszowych. Nie należy ich przechowywać z nawozami sztucznymi. Żaden środek chemiczny nie może być przechowywany w miejscu dostępnym dla dzieci. Środki należy stosować tylko do takich celów, do jakich są przeznaczone. Warto mieć i to na uwadze, że środki chemiczne nie mogą być wysiewane przez kobietę, młodocianych, chorych na płucia lub serce, a przy zaprawach rtęciowych — chorych na nerki. Prace należy wykonywać w ubraniu ochronnym w trakcie jej wykonywania nie jeść, nie pić, ani nie palić tytoniu. Po pracy należy zawsze się umyć i zmienić ubranie.

Są to uwagi istotne, bowiem chemia wkraca coraz szerzej do rolnictwa. Wymaga to szczególnej ostrożności i ścisłego przestrzegania w pełni wskazówek zawartych na etykietach danego preparatu.

D. PERUN

V prezídiu III. sjazdu ČsKS o.i. zasadali (zľava doprava):

TEOFAN TIMOFIEJCZYK — predseda Okresného národného výboru v Nowom Targu, ALFRED POTOCZEK — I. tajomník KP PZPR v Nowom Targu, RONI Ministerstva kultúry a umenia, JÁN NOVÁK zo Zelowa — podpredseda ÚV KSČaS, ANNA MARŠALKOVÁ — učiteľka v škole so slovenským vyučiacim jnej — tajomník ÚV KSČaS, WŁADYSŁAW SKRZYPczAK — tajomník Komisie pre národnostné otázky pri Administračnom oddelení PZPR strednej škole so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke, JERZY KLICA — zástupca vedúceho Administračného oddelenia KW PZPR v Kne, ZBÍRISTERSTVE OSVETY.

SJAZDOVÉ ZPRAVODAJSTVIA

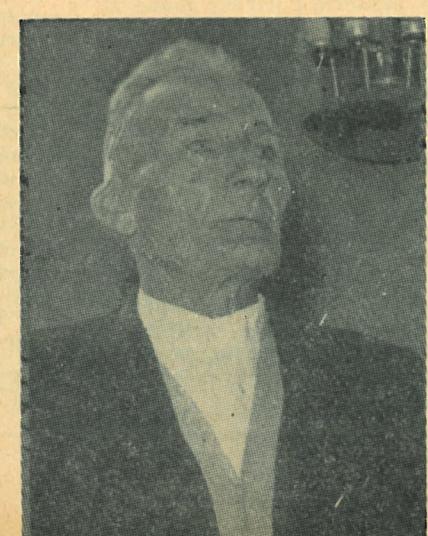
Prezidium Ústredného výboru KSČaS (zľava): A predse
STÍN ANDRÁSEK z Klikusovej v novotarskom ok
člen prezidia ÚV, IGNÁC NIŽNÍK z Jablonky m
ve — podpredseda ÚV, JÁN NOVÁK zo Zelowa — z Kacv

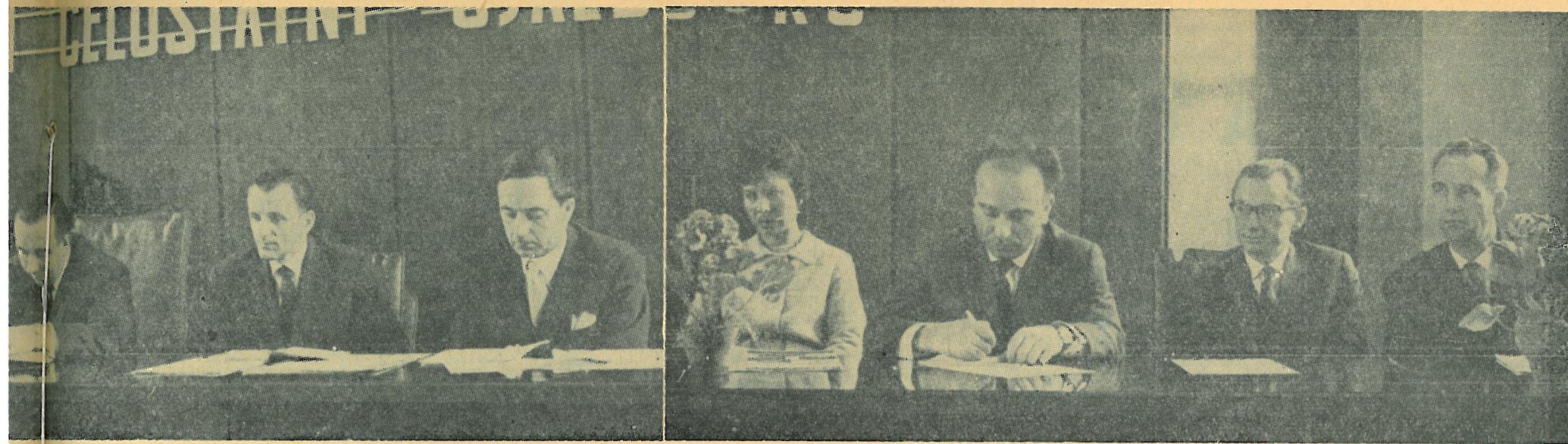

BUDÚCOM ČÍSLOV

- OBŠIRNÝ NA
- ZPRAVODAJSTV
- PREJAVEDSTV
- A ŠTÁTHODV
- UZNESTIA S
- BOHATTO-Z

Bohatej a tvorivej sjazdovej členstve generácií českej a slovenskej nájmenšej

gu, BRONISLAV KNAPČÍK z Mikołowa — člen ÚV KSČaS, MICHAŁ KOSIŃSKI — náčelník oddelenia v Departamente kultúrno-osvetovej práce a knižníc učočacím jazykom v Rzepiskach, JÓZEF ROGUS, vedúci oddelenia kultúry prezidia Okresného národného výboru v Łasku, JÁN ONDICA zo Zubrzyce Dolnej, ZYGMUNT ORŁOWSKI — riaditeľ Departamentu Spoločensko-administračného Ministerstva vnútra, TEREZA HETENIAKOVÁ — učiteľka na Zbigniew LEWICKI — vedúci USW prezidia WRN v Krakove, JÓZEF GRUSZKA — vice-riaditeľ Departamentu všeobecne-vzdelávacieho školstva v Mi-

ODAJSTVO ŽIVOTA

predseda UV, JÁN KOVALÍK zo Zubrzyce Dolnej na Orave — člen prezidia UV, JÁN ONDICA zo Zubrzyce Dolnej na Orave — tajomník UV, JÁN MOLITORIS z Kacwina na Spiši — predseda UV, ADAM CHALUPEC, šéfredaktor Života z Varšavy — II. podpredseda UV, AUGUSTÍN BRYJA z Lapsz Wyżnych na Spiši — člen prezidia UV, JÁN MAGIERA z Kacwina na Spiši — pokladník UV, LUDĚK HOLUB z Varšavy (grafický redaktor Života) člen prezidia UV, PAVEL DERESZ z Varšavy — člen prezidia UV (nie je na snímke).

E ŽIVOTA:
VÝNATKY Z REFERÁTU,
Z SJAZDOVEJ DISKUSIE,
PREDSTAVITEL'OV STRANÍCKYCH
ORGANIZÁCIÍ,
NIE A SJAZDOVÉ NÁVRHY,
FOTO-ZPRAVODAJSTVO.

V dňoch 8.—9. apríla 1967 roku rokúval v Krakove III. Celoštátny sjazd Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku za účasti 83 delegátov, ktorí reprezentovali všetky organizačné zložky Spoločnosti, zo všetkých oblastí obývaných českou a slovenskou národnostnou menšinou v Poľsku.

Sjazdu sa zúčastnili predstaviteľia straníckych a štátnych orgánov — ústredných, vojvodských a okresných, ako aj pozvaní hostia českej i slovenskej menšiny.

Na sjazd prišli tiež ochotnícke umelcové súbory Spoločnosti zo Zelova, zo Zubrzyce na Orave a z Krempach na Spiši, ktoré predviedli bohaté výsledky českej a slovenskej národnej kultúry.

Sjazd zmenil pomenovanie svojej organizácie na Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku, schválil nové stanovy, zvolil nový Ústredný výbor, zhodnotil doterajšiu pôsobnosť i schválil plán ďalšieho rozvoja Spoločnosti — organizácie českej a slovenskej národnostnej menšiny v Poľsku.

kusie zúčastnili sa predstaviteľia troch národností menšiny v Poľsku.

ČITATELIA PÍŠU

NOWA BIAŁA

Rok ročne v Nowej Białej stanujú harceri. Sú z Varšavy a reprezentujú Szczep 218 Harcerskej družiny Varšavských povstalcov. Sú všade, nielen na počane pri Księžom Ogrodze. Obyvateľom Nowej Białej prinášajú mladosť, smiech a čin. Dnes bolo by ľahko predstaviť si krásu spišského leta bez zelených uniform medzi gázdovstvami a vrškami, bez harcer-ských zvolaní a tradičnej vatrky. A všetko začalo pred siedmimi rokmi takýmto spôsobom.

Veliteľka Szczepu Helena Zgutko navštívila tento kraj a hľadala miesto pre táborenie. Autobus, ktorý mal a cestovať do Łopusznej, neprišiel. Gázdovia z Nowej Białej jej navrhli, že ju zavezú koňmi. Keď už cestovala prišlo do reči, že hľadá miesto pre táborenie. Vtedy jej navrhli miesto v Nowej Białej. A týmto spôsobom roku 1961 táborigli tu po prvýkrát. Vrátili sa nadšení krásou tunajšieho okolia, dobrotu ľudí a rozhodli sa, že sem budú prichádzať každý rok.

Harceri v rámci pobytu v tábore skončili výkonávaním tiež rádu verejného užitočného činnosti. Vymenújme len niektoré. V priebehu dvoch dní vybudovali mostík na Białce, po ktorom okolití obyvateľia prišli na dožinky. Zaviedli elektrický prúd na miesto kde sa konali dožinky. Pomáhali pri výstavbe školy v Nowej Białej. Organizovali kurz prípravovania nealkoholických nápojov z ovocia, ktorý si veľmi pochvalovali gázdinky. Široko prevádzali tzv. „akcii neviditeľnej ruky“, čiže koňanie bezmenných dobrých skutkov. Takýmto postojom harceri zo Szczepu 218 ziskali si vďaka a uznanie občanov.

Pri príležitosti táborenia boli tiež nadviazané mnohé srdečné kontakty medzi staršími. Rodičia, ktorí navštěvovali svoje deti, urieknutí krásou tohto kraja, pricestovávajú sem na odpočinok v rámci dovoleniek. Mimoriadne trvalé kontakty boli nadviazané pracovníkmi Warszawského Biura Studiów i Projektów Łączności. Tento podnik má v rámci verejných prác spracovať projekt výstavby domu kultúry pre Nowu Biały. Výmenou majú odberať miesto pre vlastný camping.

Aj tento rok Szczep 218 Družiny ZHP plánuje táborenie v Nowej Białej. Ale vraj sú nejaké fažnosti spojené s presnou rajonizáciou harcerských tábora. Bola by škoda, ak by táto schéma platila aj pre Szczep 218, ktorý sa už udomácnil na Spiši v plnom význame tohto slova. Vďaka svojmu chovaniu získal si tu už občianské práva a je správne, že občania týchto terénov podporujú snahu vedenia Szczepu, ktoré sa snaží získať vo vedení ZHP právo táborenia práve na Spiši, v Nowej Białej.

S radostou oznamujeme, že sme sa dočkali tej chvíle, kedy na našich obciach premietajú sa filmy, na ktoré sme tak dlho a túžobne čakali. Vrávime o premietacom filmovom aparáte, ktorý sme dostali pre našu národnostnú menšinu na Spiši.

Premietané sú filmy vypočítavané z Československého kultúrneho strediska vo Varšave, ako: Jánosík Srdece Nízskych Tatier, Po Strednom Slovensku, Tvár novej Bratislavu, Nikdy viac gr. na statkárskej pôde. Inde som mohol zarobiť aj 3 zl, aj viac.

Ludia sú priam nadšení, miestnosti v ktorých sa premietajú filmy vždy preplňené, ved' aj vstupenky sú zdarma.

Za to všetko, touto cestou dakrajeme Ministerstvu kultúry a umenia, Československej kultúrnej spoločnosti, redakcii Život a krajanovi A. Bryjovi za prácu s premietaním.

Vždy budeme čakat, všetky naše dedinky, kedy sa opäť objaví kr. Bryja s novým filmom.

DOPISOVATEĽ

FALSZTYN

Vo Falsztyne medzi krásnymi stromami pokojne stojí kaštieľ, dávna pýcha barónov Jungefellovcov. Stoji nemý, už sa sem nevozia hostia na kočiaroch, ostala len fažka spomienka a ľud, ktorý musel na statkárov pracovať.

Boli to fažké časy. Pri kaštieli bol zvonec, ktorý zvolával ľudí do práce na pánskom. Ludia vychádzali z domov, časť zo svojich a časť zasa z tzv. „osmorákov“ to znamená, že 8 rodín bývalo pod jednou strechou. Boli to sluhotia. Rodina takéhoto sluhu mala len 1 izbu, ktorá im bola kuchynou, spálňou i ostatným. Neskor sa už všeľičko zmenilo, lebo každá sluhotská rodina mala dve izby, kuchyňu a spálňu.

Bez povolenia pána baróna nikto nesmel nič budovať a keď bol niekto odvážny, tak si aj často potrepel. Bol taký prípad, že jeden občan si chcel postaviť maštaľ. Aj si ju vybudoval. Keď sa to dozvedel barón Jungefeli, prišiel aj so svojimi sluhami na vozoch, maštaľ mu zburali a ešte aj obloky na dome povytíkali. Takéhoto „buntovníka“ potom prepustil z práce. Čo mal chudák robiť? Musel ist „odprosiť“ a prosiť, aby ho barón zasa prijal do práce.

Roku 1903 kaštieľ zhorel --- bol totiž drevený. Baronovci si vybudovali nový r. 1904 a tak aj stojí podnes.

Po smrti baróna Karola majetok zdedil jeho syn Teodor, vraj o niečo lepší ako bol starý, ale bolo to preto, že už začali iné časy. Bolo už po roku 1918, tie veľkopánske zákony sa začali pomaly rušiť a vydávať aj iné uľahčenia.

Zmeny pocítili aj obyvateelia Falsztyna. Je pravdou, že sa už nesmelo biť robotníkov palicou, ale na to boli súdy. Barón mal všade styky, tak v úradoch, ako aj v okolitých továrnach a tak si to zariaďil, že z iných obci aj prijímal do práce, ale obyvateľov Falsztyna nie, lebo oni vraj mali prácu na veľkostatku.

Jeden občan mi rozprával takýto prípad:

„Ked začala stavba cesty Nowy Targ — Zakopane, šiel som na patričný úrad a prosil som, aby ma tam prijali do práce. Úradník sa ma spýtal, odkiaľ som. Odpovedal som, že z Falsztyna. — Vy teda chcete tu pracovať? Však vo

Falsztyne je práce dosť na veľkostatku, len sa tam pobrejte! Čo sa dalo robiť? Musel som sa vrátiť a pracovať od rana do večera za 1 zl. 50 gr. na statkárskej pôde. Inde som mohol zarobiť aj 3 zl, aj viac.“

Občanom Falsztyna sa nežilo najlepšie, ani po 1918 roku, ved' pôdy bolo malo, väčšina patrila barónovi. Roku 1936 zomrel Teodor Jungefeli a majetok prešiel do ruk Štefana Salomona z Niedzickeho zámku. Roku 1944 bola čiastočná polnohostinská reforma a roku 1945 úplna.

Dedina bola podelená, ak sa to tak dá povedať, na dve triedy: na sluhotov a na tzv.

role. Myslím, že bolo by lepšie, keď by aj po žatve každý pasol kravy na svojom. Nielen ja, ale aj iní moji susedia, máme na jeseň veľa práce a nemôžme ju vykonávať, lebo musíme pásť kravy, namiesto toho, aby sme ich uviazali a šli si pokojne za svojou prácou. Nie je to v poriadku, aby napríklad moju mladú dťaťlinu vypasali cudzie kravy a ja, aby som musel chodiť inde, lebo je u mňa vypasené. Prečo by nemohlo byť u nás tak ako je v susednej obci Oravke, kde každý vypasá kravy celý čas na svojom.“

BALČIRAK IGNÁC

Jablonka

Z obvodnej porady ČsKS v Krempachoch
foto: S. Nižník

„Zelavzy“ Sluhovia nemali svoju pôdu, len slúžili u statkára. Bolo ich 19 rodin. Zelavzy mali od 1/2 do 2 ha pôdy — bolo ich 14 rodin. Potom, pri reforme obdržali od 3 do 4 ha pôdy. Pánske lesy, ktorých bolo veľa, sú dnes štátnym majetkom. Začal nový život, slobodný a veselý.

Falsztyn sa začal vzmáhať. Dnes zo 48 gázdovstiev 20 je vystavených na nových pozemkoch. Žije sa v nich oveľa pohodlnejšie.

Na barónovcov a na zvonec, ktorý zvolával: na pánske, na pánske, na pánske... už zabúdajú a buduju si lepsi zajtrajšok.

F. B.

JABŁONKA

Chcel by som upozorniť na jeden veľmi zlý zvyk v našej obci. To znamená, že na jeseň, po žatve všetci ľudia pošťajú kravy samopas na

žitejšie, nechodi do Dursztyna autobus, lebo nie je tam cesta. Gazdovstva sú tu malé, a preto mnohí dochádzaju do práce o.i. aj do NZPS. Ale, aby sa tam dostali, musia ísť peši viac ako 3 km, čo je veľmi obtiažne, najmä v zime. Sneh zafúka cestu a vtedy sa musia brodit v záveroch.

Dursztyn má veľmi peknú školu, ktorú vybudovali v rámci brigádnických prác s výdatnou pomocou štátu.

Minulý rok dostali tiež veľmi pekný obchod. Stavebný pozemok pre obchod dala dedina. Iniciátorom stavby boli: Jozef Kubusek, Andrej Soltyš, Valent Horník, Dominik Jeleň a iní. Stavba obchodu začala v máji 1965 roku a v auguste 1966 bol odovzdaný do užívania.

Pre dedinku, ktorá ako Dursztyn ma 65 gázdovstiev a 312 obyvateľov je to skutočne pekný dar.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

SPIS

Dňa 7. marca tr. boli pre školácku deti v Nowej Białej premietané slovenské filmy. Deti prišli s p. učiteľkou, ktorá si sama vybraťa filmy. Po skončení premietania povedala, že je vďačná za premietanie a že jej to veľmi uľahčí vyučovanie.

Okrem toho v dňoch 6. a 7. marca boli premietané filmy pre dospelých. Filmy si prišlo pozrieť toľko ľudí, že miestnosť bola priam nabitá.

Okrem toho filmy pre deti boli premietané 8. III. tr. v Krempachoch. Aj tam p. učiteľ bol za to povdáčený a povedal, že je to veľká pomoc pri vyučovaní.

A. B.

KTO BOL PRVÝ?

V januárovom čísle Života na str. 8 bola uverejnená zpráva o požari v Krempachoch. Zpráva nebola pravdivá, lebo opisany požiar bol v Dursztyni a nie v Krempachoch. Tak isto ďalšie informácie o protipožiarnej akcii nezodhodujú sa s pravdou. Niektoré hasičské sbory protestujú a dožadujú sa opravy. Teda v skutočnosti to bolo tak:

Požiar prepukol v Dursztyni, ako prvý na mieste boli hasiči OSP z Dursztyna s dvoma motorovými striekačkami, žiaľ obidve mali poruchu a ani jedna nezapáli. Ako druhí boli hasiči z Lapsz Wyżnych, ktorí keď zistili, že hadice z dursztynských striekačiek sú už vytiahnuté a pripravené na akciu, ale elektrický prúd nie je vypnutý, ihneď prúd vypli, čo sa stretlo s dosť silným odporem niektorých neuvedomelých občanov Dursztyna. Keď jední vypajali prúd iní motoroví striekačky z Lapsz Wyżnych napojili na dursztynské hadice a v priebehu asi 10 minút už bojovali s plameňmi.

Ako treći prišli hasiči z Trybsza o ktorých sa v januárovom článku vôbec nespomína a ktorí dve a pol hodiny bojovali s plameňmi. Tak isto vôbec nie sú spomenutí hasiči z Frydmana, ktorí predsa tiež statočne pracovali, ani iné hasičské sbory napr. z Krempach.

Oсобne som pri požari neboli, písem Vám na základe výpovedi príslušníkov niektorých hasičských sborov o.i. z Trybsza, Lapsz Wyżnych a iných a to tak, ako mi to oni povedali.

AUGUSTYN BRYJA

Redakcia: Prosíme, aby ste nám, mili čitateľia prepáčili mylnú informáciu, ktorú sme podali za našim dopisovateľom.

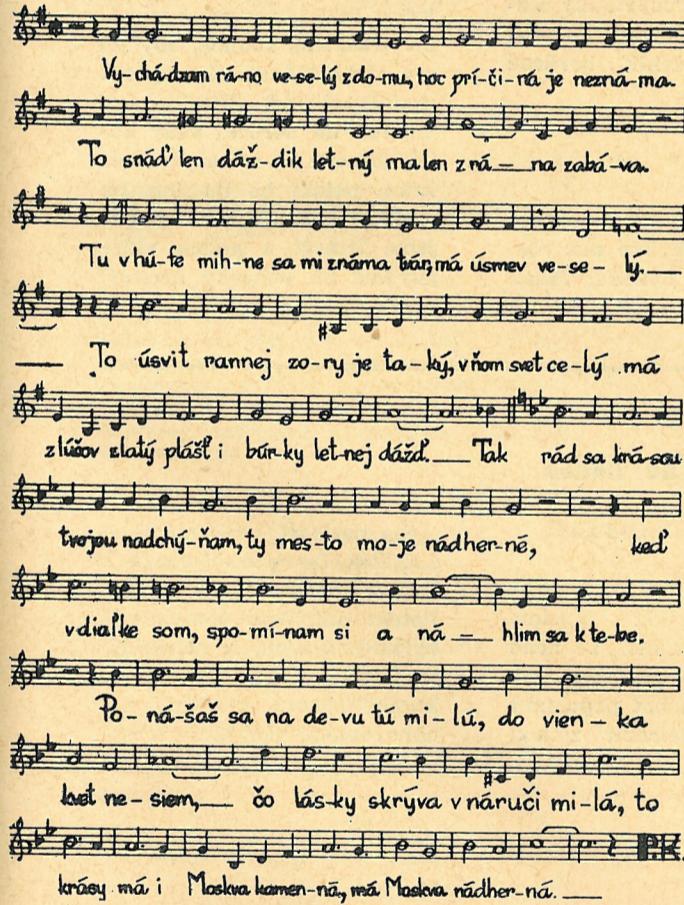

DVE TVÁRE SOPHIE LOREN OVE

Sophia Lorenová je nejen krásná žena, ale i vynikajúci herečka. Své umenie dokazuje nyní ve filmu „Lady L“, jehož námětem je životní osud ženy. Sophia v něm hraje dvacetiletou dívku i osmdesátiletou staršenou. Působivou stáreckou tvář jí pomohla vytvořit tekutá plastická hmota, která se nanáší na obličeji a při schnutí stahuje pokožku do vrásek.

PRECHÁDZKA MOSKVOU

TEMPO DI FOX

DOBRODRUŽSTVÁ KAPITÁNA FIBBERA (III)

PODL'A POVIEDKY A. NEKRASOVA KRESLÍ E. GOROCHOV

Na dvojmiestnej jachte „Umph“ plávajú kapitán Fibber a námorník Crow okolo sveta. Duje dobrý vietor, jachta je v poriadku a po piatich dňoch po kojnej plavby uzreli brehy Nórská. Sotva však zakotvili v úzkom fiorde a sli do kabíny preobliec sa, stalo sa toto:

Jachta sa začala ponárať. Nosom sa vboľila pod vodu a koniec lode trčal k oblohe. Ked' obaja vybehli na palubu, zavreli im srdce. Ale nedalo sa nič iné robiť, ako výčkať na odliv.

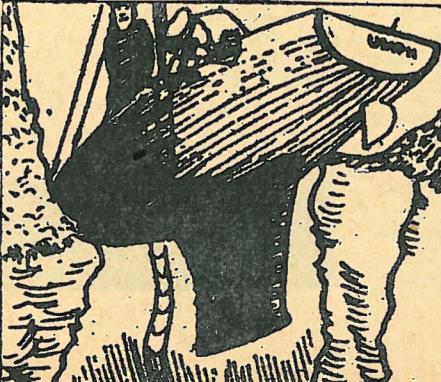
No odliš sa s nimi nemilosrdne pojhal. Voda vo fjorde klesla, a okrem toho bol taký úzky, že jachta zostala trčať medzi útesmi vo výške štyridsať stôp ako v suchoch doku.

Cez deň vytiahol Crow udicu a nachytil rýb, aby si mohli uvariť chutnú ry

biu polievku. Bolo by azda rozumnejšie opustiť fjord po takom nehostinnom príjati, ale kapitán Fibber bol odvážny muž, ktorý chcel stojiť ešte stoj počas okolitých krajín.

Prešli lesom a noc strávili pri táborevom ohni. Ráno, keď sa vracali k jachte, ozvalo sa za nimi akési praskanie. Ohneň Fibber bol spočiatku chladnokrvný, no o chvíľu už musel utekať, ak si chcel zachrániť život.

(POKRAČOVANIE)

MLADÝM MŁADŠÍM NAJMLADŠÍM MŁADÝM MŁADŠÍM NEJMLADŠÍM

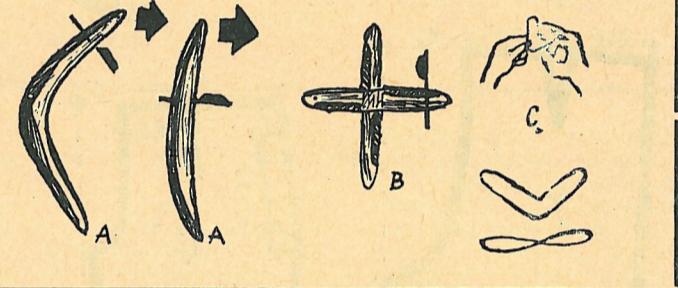
AKO SA SPRÁVAT NA ULIČI (III)

Po ulici chodíme vzpriamene. Dbajme, aby nás krok bol úmerný výške postavy. Smiešne pôsobí, keď vysoký človek drobčí, alebo malý robí pridlhé kroky. Pri chôdzi nehádzame rukami, ani ich nenechávame meravo visieť. Je vari celkom samozrejmé, že sa nepatrí chodiť s rukami vo vreckách nohavíc.

Ked' prechádzame na druhú stranu ulice, pozrime sa najprv dolava a potom doprava, či je cesta voľná a potom prejdime bez zdržiavania na druhú stranu. Nesnažme sa ešte rýchle prebehnuť pred približujúcim sa autom, ani sa nespoliehajme na to, že vodič pribrzdí. Cez ulicu prechádzame na miestach vyhradených pre prechod alebo tam, kde je malá frekvencia. Kto z nás sa ešte neusmial, keď videl, ako svižko prebehol inokedy tak pohodlný pánsko pred bližiacím sa vozidlom? Je to však správne? Kolko nesťastí sa už tak stalo. Rovnako je však nesprávne, keď si niekto myslí, že pred ním musí všetko zastaviť a s provokujúcim pokojom, na zlost vodičom, prechádza tak, akoby bol na ulici sám.

Muž môže ísť so ženou na ulici zavesený. Dnes to už neposudzujeme tak prísné ako naše staré mamky, keď to bolo dovolené iba manželom alebo snúbencom. Predsa však by najmä ženy mali uvážiť, s kým majú ísť zavesené, nakoľko napriek všetkému je to predsa určitá dôvernosť. Veľa záleží aj na tom, „ako“ ideme zavesení. Ísť na ulici zavesení do seba tak, že mladík drží pri tom dievča okolo pása alebo úzko k sebe priláčení, akoby šli v objati, je práve také nevkusné, ako keď manžel tahá za sebou manželku ako nemilú prífaž. Keď ideme zavesení a niekoho zdravíme, tak sa pustíme. Na veľmi frekventovaných alebo úzkych miestach na schodoch nechodom zavesení.

POZNÁTE BUMERANG

Možno viete, že ide o predmet podivného tvaru, ktorý — keď ho odhodíte, vráti sa nazad. Ide o zvláštnej zbraň austrálskych domorodcov, ktorá výborne využíva zákony aerodynamiky a ktorá správne hodená, vráti sa k tomu, kto ju hodil. Samozrejme vtedy, keď nezashiala cieľ.

V nezvyčajnom chovaní sa bumerangu v skutočnosti nie je nič zvláštneho. Princíp zbrane sa zakladá na zákonoch aerodynamiky: pri otáčaní sa bumerangu vzniká nosná sila. Profil bumerangu sa podobá profilu vrtule. Jeho jedna plocha je úplne rovná, druhá je vypuklá, zaoblená. Na obrázku (A) sú dva druhý bumerangu.

Bumerang sa hádže tak, že sa uchopí do pravej ruky za koniec,

pričom rovná plocha má byť na vonkajšej a vypuklá na vnútornej strane ruky. Bumerang treba hodit tak, aby sa v lete otáčal, len tak vznikne vynosná sila. Okrem toho treba vedieť, že bumerang nelietá rovno, ale pri vlastnom hode opisuje vejárovitú dráhu. Treba ho teda zacieliť asi 30 stupňov napravo od skutočného cieľa, aby ho buďmerang trafil.

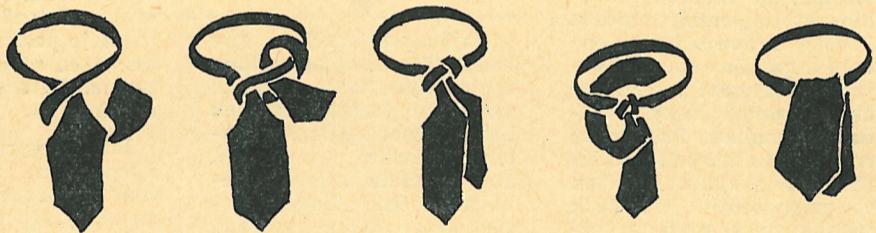
V ostatnom čase sa hádzanie bumerangu začína rozširovať aj ako šport. Sportový bumerang sa však trocha lísi od klasického, má tvar rovnoramenného kríža. Lehšie sa zhodnotí, že bumerang sa s ním hádže, na obrázku (B) je nakreslený taký športový bumerang, má iba zošikmené hrany. Týmto bumerangom sa možno ľahko naučiť hádzať, ak sa dodržia základné pravidlá.

Bumerang sa považuje za ľahkú zbraň. Domorodci ho používajú pri poľovačkách na vtákov. To však neznamená, že by nemohol niekto využiť svoje „poľovnícke umenie“, hádzať bumerangom iba na veľkých priestranstvách, na lúkach a podobne. Na skúšku si ho môžete zhotoviť napríklad z vešiaka na šaty.

Funkciu bumerangu však môžete vyskúšať aj v izbe. Vyrezte ho z tvrdého papiera podľa obrázku (C). Kartón po vyrezaní zohnite podľa obrázku dole. Na obrázku hore vidiť, ako treba papierový bumerang využiť.

V Austrálii evidujú aj rekord v hode bumerangom. Držiteľom rekordu je maliar Frank Donellen s výkonom 130 m.

VIETIE SI UVIAZAŤ KRAVATOVÝ ŠAL

TŘIKRAT HURÁ!

Hurá!
Už dovedu abecedu!
Písmenka znám nazepamět!
A je vpředu,
M uprostřed,
a na konci Zet.

S abecedou prý teď mohu poznat celý svět!

TO JE OTÁZKA!

Ptala se lež pravdy:
— Tebe má rád každý?
Pravda řekla: — Neznáš lidi,
je ten, kdo tě nenávidí!

POKROPÍŠ MĚ?

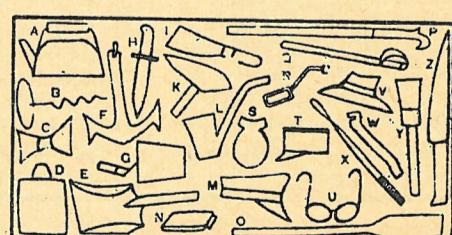
Ptal se deštník deště:
— Pokropíš mě ještě?
Dešť vesele zamrkal.
— Za momentik příš dál!

ROZLUŠTENIE PSÍČKA

Priznanie odmen za najkrajšie vyfarbeného psíčka z čísla 3/67; knižné odmeny obdržali: Marta Magiera — Kacwin, Karol Kasprzak — Jablonka 607, Magiera Józef — Kacwin, Dominik Bednárik — Nowa Biała 148.

NÁŠ KVÍZ

Dokážete nájsť na našom obrázku predmet označený písmenom „M“ (čiarka). Správne odpovede nám pošlite na adresu redakcie, čakajú vás knižné odmeny.

CHYTRÁ LÍŠKA

Medzi zvieratami sa rozchýrilo, že hrdzavá líška prestala jesť mäso a vraj jej stačí, keď má mrkvu, kapustu, zemiaky a inú zeleninu. Zvieratám sa to nevidelo, nuž vyslali k líške revizorov.

Zašli revizori k líščej diere — a čo vidia? V hriadeckach rastie mrkva, kapusta a iná zelenina. Na slniečku sa vyhrieva vypasená líška.

DETÍ, POČUVAJTE...

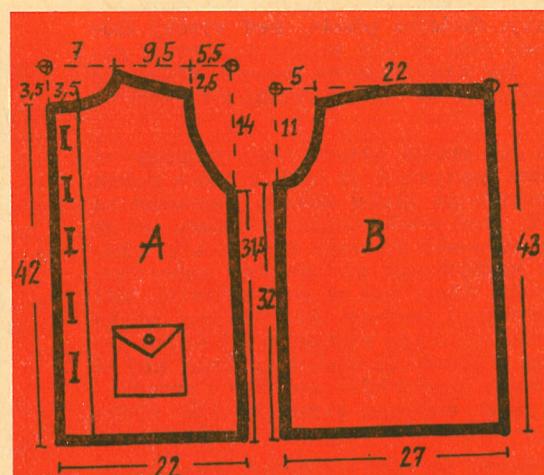
— Vari je to naozaj pravda, — pýtajú sa líšky, — že si prestala jesť mäso?

— Pravda-pravdučíká, — uistuje ich líška.

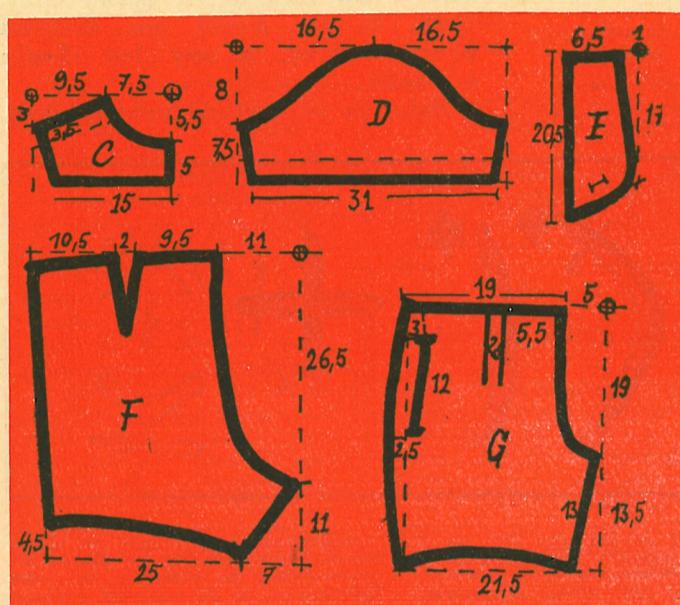
— A si spokojná s takým jedlom?

— Pravdaže som spokojná. Som sýta a mám pokoj. Len nepodarené zajace ustavične mi sledia po hriadeckach. Na mrkvu ich prišla chuf. Verte či nie, každú noc dolapím dvoch zajacov, a ony len chodia a chodia...

Dalej sa už revizori nevypočovali.

PRE TVOJE DIĘTA

PEKNÉ A PRAKТИCKÉ

Praktická súprava pre chlapca z tmavomodrého puplínu je ideálnym oblečením do školy. Okraje blúzky a vrecáku môžeme preštepovali jasou niťou (tak ako džinsky).

Na súpravu potrebujeme asi 2 metre látky v šírke 90 cm.

A — jeden pred; B — polovica zadu; C — polovica krčka (prerušovaná čiara označuje čiaru ramena); D — rukáv; E — polovica golierika; F — polovica zadu nohavičiek; G — polovica predu nohavičiek.

POZOR! Rozmery uvedené na strihu musíte si skontrolovať s rozmermi dieťaťa.

KÝM MLÁĎA DOSPEJE

Ročné dieťa nie je už vetvičkou na materinskom strome, ale mladou halúzkou, ktorá pomaly zapúšta korene. Práve v tomto období objavuje sa a dosahuje svoj najvyšší vrchol pocit závislosti, lásky a oddanosti matke. Prudko sa roviajúci citový život dieťaťa hľadá východisko tak v prirodzených formách inštinktov s matkou, otcom a najbližšou rodinou, ako aj v láskani s imaginárnymi priateľmi — hračkami.

A tu sme pri tej, skoro najdôležitejšej pre dieťa kategórii predmetov, ktoré by sme mohli pomenovať hračkami pre lásku — starých ako svet handrových bábik, mäkkých zvieratok, medvedíkov, teplých a svetlých, takých, ku ktorým sa môže bezpečne prituliť, ktorým dieťa

môže zveriť svoje starosti a fažkosti.

Najlepšou hračkou pre lásku (hračkou priateľom) môže byť malé, mäkké zvieratko (zajačik, srnček bambi alebo najlepšie macko). Macko je vhodný, aby ho dieťa milovalo, lebo ma mäkký, huňaty kožúštek a očičká, ktorých sa možno dotknúť, aj uši, za ktoré možno ľahko a dokonca ich pohrázať v prípade veľkého napäcia. Macko utešovat časom vyrastá na macka Puchatka — mnohoročného, verného sprievodcu zabáv.

Náklonosť dieťaťa k starej hračke je pocitom veľmi hodnotným a trvalým, nesmie sa tento zväzok brutálne pretrhávať pod zámlenkou, že sa nám

tá stará handrová bábika nepáči. Lebo estetické kryteria dieťaťa a dospelej osoby sú celkom iné. Pre dieťa je pekné to čo je dobré a čo sá dá milovať — mama, stareňka-babička, bábika.

Bábiky vyrábané s myšienkou na dieťa, musia mať prirodzené, detské tváričky.

Lebo bábika je priateľom. Dieťa u nej hľadá predovšetkým priateľ a pochopenie. Bábika malá by tiež byť pekná, ale krásou všedného dňa, ktorú radi vidíme u dcéry, sestry, bá... nevesty, a nie odstrašujúca krásna a extravagánca. Lebo s bábikou musíme spolužívať každý deň. Nie je dekoráčnym predmetom, ale priateľom a priateľ mal by byť milý, sympatický, prirodzený.

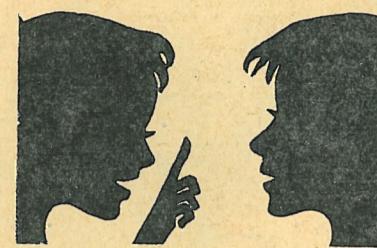
ako aj zabraňuje prenikaniu tuku do mäsa. O čo rýchlejšie vytvorí sa kôrka, o to chutnejšie a šťavnatejšie bude mäso. Keď však tuk nebude dostatočne rozpálený, šťava a bielkoviny vytvára sa mäso. Bude suché a tvrdé, a okrem toho nasiakne tukom a preto bude ľahko strávitelné.

Nie je tiež dobre, ak sa tuk príliš rozpáli, lebo sa rozkladá a vydeľuje škodlivé pre zdravie zlúčeniny. Predov-

šetkým týka sa to masla, ktoré nie je vhodné na vysmažanie. Vhodným tukom na vysmažanie je masť a ceres, ktoré sa rýchlo rozpalujú, ale pomaly spaľujú.

Chutná, chrumkavá kožka na povrchu mäsa vytvára sa následkom zrazenia bielkovín a škrobu (mäso pred vysmažaním obalíme do vajíčka, omrvín alebo mûky), čo zabezpečuje tak pred vystekaním šťavy, ako aj pred nasiaknutím tukom. Preto

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

Materinské mlieko je jednou z najúčinnejších zbraní v boji s chorobami. Má to mimoriadny význam najmä v lete, nakoľko dieťa, ktoré kojíme, ľahšie uchránieme pred hnačkou, ako dieťa, ktoré krmíme umelé. Preto keď v letom období nemluvňa dosiahne vek, v ktorom matka mala by prestať kojiť, počkajme s tým do konca leta!

Nič nie je tak dobré pre pokožku, a neprinavráca pekný a zdravý výzor, ako každodenná masáž dobre namydленou kefou. Stratí sa „husacia koža“, drsnosť, vyrážky. Kožu na kolenach, laktach a päťach jemne šucháme pumešom a vtierame glycerín. Ak máte veľmi suchú pokožku prospeje vám ak sa po kúpeli natriete olejčekom. Suchú pokožku umývame jemným, mastným mydlom, pre mastnú pokožku, náklonú na vyrážky, je vhodné mydlo Oro alebo salycilové.

BÁBIKY A MACKO

Z DOMÁCEHO HRNCA

CISTENIE NÁBYTKU

Ak chceme riadne vyčistiť leštený nábytok, musíme najskôr odstrániť z neho škvarky a stopy po odprenení. Skúsme ich šúchať popolom z popolníka, opálenou zátkou

alebo natierať miešaninou — 1 lyžica ľanového oleja a 1 lyžica denaturowaného liehu. Potom natrieme povrch nábytku politúrou, čo vôbec nie je ľahké. Radíme, aby ste si kúpili hotovú tekutinu na obnovovanie nábytku.

VIES ŽE...

Pre ženy a detí zdravotné služby poskytujú zdarma:

starostlivosť Strediska alebo Poradne o tehotné ženy a pre ženy nemocné na ženské nemoce, ako aj pomoc v oblasti atikoncepcie;

starostlivosť Zdravotného strediska alebo Poradne pre deti do 14 rokov;

pomoc záchranky pre nemluvňatá do konca prvého roku života;

liečenie nemocných nemluvňat do konca prvého roku v nemocničiach;

základnú zubársku pomoc a preventívno-liečivú pomoc v škôlkach a školách.

ODPOVEDAME

Ako vysmažme mäso?
„Akoby sa malo správne vysmažať mäso? Na akom tuku? Povzbudzuje vysmažané mäso chut?“
Správne mali by sme vysmažať mäso na silne rozpálenom tuku, lebo len vtedy na povrchu vytvára sa hnedastá kôrka, ktorá znemožňuje vytiekanie z mäsa šťavy,

správne vysmažanie spočíva v rýchлом zrumenení mäsa a len potom dosmaženie na menšom ohni. Pred ukončením smaženia mäso na krátkeho prikryjeme pokrývkou — bude aj šťavnaté, aj mäkké.

Povzbudzuje vysmažané mäso chut? Na vysmažanom mäse vzniká chrumkavá, zrumenená kožka, ktorá je veľmi chutná a aromatická. Táto kožka je veľmi silným podnetom pre žalúdočné šťavy a skutočne povzbudzuje

chuť. Avšak vysmažané mäso je ľahšie straviteľné ako varené, nakoľko zrumenené časti mäsového tkaniva v spojení s tukom a škrobom vytvárajú masu, ktorá ľahko prenikajú žalúdočné šťavy a preto vysmažané mäso dlhšie ostáva v žalúdku a črevách.

nie len
pisateľkám

Kalendár

SLNCA
Východ Západ
4.hod. 07.min. 19.hod. 00.min.
3.hod.43.min. 19.hod. 24.min.

MESIACA
1. mája 2.hod.01.min. 9.hod.40.min.
15. mája 7.hod.49.min. 0.hod.39.min.

Posledná štvrt 1. mája
Nový mesiac 9. mája
Prvá štvrt 17. mája
Plný mesiac 23. mája
Posledná štvrt 31. mája

P	W	S	C	P	S	N
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

VÝROČIA

1.V. — Sviatok práce. 2.V.1519 — zom. Leonardo da Vinci. 3.V.1791 — schválenie Konštitúcie 3. mája. 4.V.1846 — nar. H. Sienkiewicz. 5.V.1818 — nar. K. Marx. 6.V.1945 — ukončenie bojovej cesty I. armády WP. 8.V.1945 — kapitulácia hitlerovského Nemecka. 9.V.1945 — oslobodenie Československa. 9.V.1945 — ukončenie bojovej cesty 2. armády WP. 14.V.1943 — utvorenie I. Košciuszkovej divízie WP. 14.V.1944 — bitka AL pri Rablove. 15.V.1942 — odišla do boja I. partizánska jednotka GL. 18.V.1944 — dobitie Monte Cassino. 19.V.1912 — zom. B. Prus. 19.V.1965 — zom. M. Dábrowska. 20.V.1799 — nar. H. Balzac. 30.V.1965 — volby do Sejmu PLR a národných výborov.

HUMOR

Učiteľka (na hodine matematiky): Jožko, čo dostaneme, ak rozkrojime zemiak na dve časti a potom ešte každú časť napoly?"

Jožko: „Zemiakový šalát.“

* * *

Poručík nevie nič a robí všetko. Kapitán vie všetko a nerobí nič. Major nevie nič a nerobí nič. Plukovník nevie nič a robí dáva iným.

A preto: kapitán prikazuje, major upozorňuje, plukovník pripomína a generál sa — čuduje.

* * *

Janko: „Prečo ryby nerozprávajú?“

Jožko: „Lebo by sa napili vody.“

Učiteľ: „Prečo neodpovedaš? Zdá sa ti, že je to otázka pritažká?“

Jažko: „Otázka nie, ale odpoved...“

DIALÓGY

— Sused hovorí o tebe kadejaké klamstvá.
— To je v poriadku, len nech nevraví pravdu!

* * *

— Odkiaľ sa vzali tieto prázne fliaše? — pýta sa manželka hrozivo manžela a ukazuje na hrbu fliaš v kúte.

— Ja sa tiež čudujem, — vraví manžel, — vieš, že ja nikdy nekupujem prázne fliaše!

ZÁVISÍ OD TOHO...

Sudca: „Pán svedok, vy dobre poznáte obžalovaného, povedali ste, že skoro tak ako samého seba. Povedzte nám teda, či podľa vášho názoru mohol obžalovaný ukradnúť peniaze...“

Svedok: „To, prosím, závisí od toho, koľko bolo tých peňazí...“

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

PRAVNÍK

Zgodnie z rozporiadkem Przewodniczącego Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury z dnia 27 lipca 1961 r. w sprawie państwowego nadzoru budowlanego nad budową, rozbiorką i utrzymaniem obiektów budowlanych budownictwa powszechnego (Dz. U. Nr. 38 poz. 197) wykonanie niektórych robót budowlanych nie wymaga zgłoszenia ani pozwolenia organów państwowego nadzoru budowlanego. Do robót tych m.in. należą:

- 1) wykonywanie bieżącej konserwacji obiektów budowlanych,
- 2) wykonanie remontu, modernizacji i drobnej rozbudowy istniejących instalacji i urządzeń sanitarnych oraz elektrycznych nie powodujących zmiany sposobu użytkowania i warunków technicznych pracy tych urządzeń i instalacji,
- 3) dokonanie w budyn-

kach nowo wzniesionych lub istniejących drobnych zmian w układzie ścianek działowych niekonstrukcyjnych stropu lub dowolnie ustawnionych na strachach krzyżozbrojonych albo zawieszonych na ścianach konstrukcyjnych.

- 4) dokonanie w budynkach nowo wznoszonych lub istniejących drobnych zmian w układzie pomieszczeń bez zmiany ich użytkowania,

- 5) budowa i rozbiorka na terenach położonych poza granicami administracyjnymi miast i osiedli oraz na terenach ogródków działkowych i ośrodków ogrodniczo-warzywnych w miejscowościach i osiedlach podziałnych budynków gospodarczych, jak kurniki, altany, szopy składowe, budki, komórki itp. budynki bez palenisk, o powierzchni tylkimi nieprzekraczającej 0,80 m oraz wykonywanie robót ziemnych o stałym przeznaczeniu, mających na celu nowe ukształtowanie terenu,

- 6) budowa i rozbiorka murów opasowych o wysokości nie przekraczającej 0,80 m oraz wykonywanie robót ziemnych o stałym przeznaczeniu, mających na celu nowe ukształtowanie terenu,
- 7) budowa i rozbiorka urządzeń budowlanych dojazdów, podwórzy gospodarczych okólników, wieżowców, dróg i przejść na terenach nieruchomości prywatnych oraz na terenach gospodarstw rolnych i leśnych,
- 8) budowa i rozbiorka murów opasowych o wysokości nie przekraczającej 0,80 m oraz wykonywanie robót ziemnych o stałym przeznaczeniu, mających na celu nowe ukształtowanie terenu,
- 9) budowa na terenach, znajdujących się poza granicami administracyjnymi miast i osiedli, stałych i tymczasowych ogrodzeń o wysokości nieprzekraczającej 2 metrów i nie położonych od strony ulicy, a także rozbiorka wszelkich ogrodzeń,

10) rozbiorka, usunięcie lub zasypanie studien kopalnych, dołów ustępowych, gnojowników itp. innych zbędnych urządzeń sanitarnych i gospodarczych,

11) założenie, zmiany i usunięcie na terenach nieruchomości urządzeń terenowych z wyjątkiem usuńcia starodrzewu,

12) budowa i rozbiorka brogów na terenach gospodarstw rolnych i leśnych,

13) budowa i rozbiorka urządzeń terenowych inspektorów oraz tymczasowych (sezonowych) szkarp na terenie nieruchomości gospodarstw ogrodniczych, warzywniczych i rolnych,

14) budowa i rozbiorka na terenach gospodarstw rolnych instalacji i urządzeń technicznych służących do zaopatrzenia gospodarstwa w wodę z wyjątkiem budowy studni oraz instalacji i urządzeń wodociągowych, służących do zaopatrzenia budynku w wodę do picia,

15) założenie i zdjęcie na obiektybach budowlanych indywidualnych anten odbiorczych teletechnicznych (radiowych, telewizyjnych).

WITOLD FERFET

LEKARZ WĘTERYNARII

Wszy są dość popularnym pasożytem. Samice wszy składają jaja na szczenicie. W sprzyjających warunkach, to jest przy temperaturze około 30 stopni w ciągu 10 — 12 dni z jaj wylegają się młode wszy które po dwóch tygodniach są już zdolne do rozmnažania się. Wszy są bardzo wytrzymale na brak pozywienia gdyż mogą się obejsť bez niego przez 39 dni. Wszy świńska nie atakuje innych zwierząt gospodarskich. Usadzia się w uszach na łopatkach, na bokach tułowia, po wewnętrznej stronie ud i

w zgięciach skóry, u prostą zaś, z reguły na całym ciele.

Wędrując po skórze i nakuwając ją, wysysają krew, wywołując swędzenie oraz podrażnienie skóry niepokoju, zwierzęta, które ocierają się o różne twardze przedmioty, kaleczą skórę.

Przy dużej infekcji, zwisze świń staną na ławie ulegając innym chorobom. Wszy pojawiają się zwykle na jesieni, najszyczej rozmnażają się na świńach gorzej odżywionych, mogą jednak zaatakować wszystkie świnie w chlewie. Wszy przechodzą bezpośrednio ze świń zawieszonych na zdrowie ale mogą być również przenoszone za pośrednictwem ślimaków do obsługi przedmiotów, oraz przez

wpuszczanie świń zdrowych do zawszycznych chlewów.

Mimo stwierdzenia zawsze tylko u jednej świńi, trzeba poddać odwesnemu wszystkie sztuki. Należy odrzucić stanowisko przesąd że świńe mające wszy dobrze się hodują, wiadomo bowiem, że wszy mogą przenosić różne choroby.

Odwszenie świń polega na posypywaniu ich Azotoxem. W małych hodowlach stosuje się też zmywanie 2 procentowym roztworem kreoliną lub nacieranie 5 procentową masią kreolinową. Można również stosować kapsel dodając do wody kilka litrów nafty, zwierzęta zostają wtedy powlekane cienką warstwą oleistą, a wszy zabite. Po-

nieważ środki zabijające wszy nie niszczą jaj należy kurację powtórzyć trzykrotnie w odstępach siedmiodniowych w celu zabicia młodych, nowowyległych wszy. Jednocześnie trzeba chlewnię odkaźnicą roztworem kreoliny ($\frac{1}{2}$ litra na 10 litrów wody) a następnie wybielić mlekiem wapiennym.

Zapobieganie polega na dobrym pielęgnowaniu zwierząt, utrzymywaniu świń w czystości oraz na systematycznym odkażaniu pomieszczeń. Do systematycznego odkażania chlewni najlepiej stosować gorący lug. Naturalnie przed odkażaniem należy usunąć ściołkę, a po nim, každorazowo bielić wapnem.

H. MĄCZKA

ZUZKA VARÍ

VYPRAŽANÉ ZEMIAKOVÉ KROKETY

Rozpočet pre 4 osoby: 15 dkg tvarohu, 2 vajca, 1 dl kyslej smotany, 2 dkg mäsla, cukor, 1 dkg masla, citrónova kôra.

Prelisovaný tvaroh rozočrieme s maslom, smotanou, žltkami a citrónovou kôrou. Pridáme vajce, krupicovú mûku, zelený petržlen a

vypracujeme na cesto. Na doske so strúhankou vytvárame krokety, ktoré obalujeme v omrvinách. Vysmážame v horúcej masti.

TVAROHOVÝ TRHANECK

Rozpočet pre 4 osoby: 15 dkg tvarohu, 2 vajca, 1 dl kyslej smotany, 2 dkg mäsla, cukor, 1 dkg masla, citrónova kôra.

Prelisovaný tvaroh rozočrieme s maslom, smotanou, žltkami a citrónovou kôrou. Pridáme vajce, krupicovú mûku, zelený petržlen a

upečený vidličkou potrhnáme na kúsky a podávame s kompotom, ktorý sme osladili cukrom.

Citateľka z Oravy: „Rada by som si prečítala v Živote recepty na hlavné jedlá z múky a zeleniny.“

BUCHTY Z MAKOM (upečené)

Rozpočet pre 4 osoby: 40 dkg múky, 1 žltok, 4 dkg cukru, $\frac{1}{2}$ dkg droždie, 1 dl mlieka, voda, 25 dkg lekváru, 3 dkg masti, 12 dkg maku na posypanie, 1 dkg cukru na posypanie.

Do preosiatej múky pri-

dáme žltok, cukor a vlažnom mlieku rozmiestané droždie a toľko vlažnej vody, aby vzniklo polotuhé cesto. Dobre vypracujeme a necháme vykysnúť. Vykysnuté cesto rovátkame na pomúčenej doske asi na hrúbku 1 cm, pokrajame a plníme lekvárom. Kraje štvorca tlačíme, pretiahneme do obdĺžnika a poukladáme tesne vedľa seba, pričom ich boky vopred pomastíme, aby sa nepolepili. Ukladáme vedľa seba na masľou vymostený plech. Necháme dokysnúť a upečieme. Upečené posypeme cukrom a makom.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

ŽIVOT CZASOPISMU SPOŁECZNO-KULTURALNE

Organ Stowarzyszenia Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Redaguje Kolegium m. Hess, Mariaš Kaspíkowicz (zastępca redaktora naczelnego), Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórska. Opracowanie graficzne — Luděk Holub. Korekta czeska — Valérie Wojnarowska. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA“ RSW „PRASA“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 23-24-11, 28-22-81. Prenumerata na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmują urzędu pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-1000 20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państowe i spółeczne mogą zamawiać prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch“. Ceny prenumeraty: kwartal: 3 zł., półroczna: 6 zł., roczna: 12 zł. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-38. Egzemplarze numerów zdeaktualizowanych można nabyc w Punktach Wysyłki Prasy Archiwальной „Ruch“, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konto Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa. Odkazano do sklepu 8.III.67. Podpisano do druku 23.II.67. Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa“, Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 412.

V KRÁLOVSTVE POSEJDONA

SENZAČNÍ PŘÍBĚH Z KOSMOSU!

DARRY SE ROZHODL (DOKONČENÍ)

vlastně všechno stalo, protože já — „Na štěstí jsi byl mimo pásmo výbuchu a neutrpěl větší škody. Nasli tě já nevím vůbec nic.“

„No, jak si jistě vzpomínáš, na autmatické nákladní raketě sifendí tonáže znázky ST 300 A doslovo dvalo miliony kilometrů od Země. Na XT 15 byl žalostný pohled. Vnější obal byl přetaven. Zádne poklopy nebylo možno otevřít, ani havarijně. V kabíne už docházelo kyslík, a o tobě lepe nemluvit... Ale to všechno už je dávno, teď jsi přeče už celá zdravá,“ zakončil se strojenou veselostí.

Rayrod ležel mlíky, hluboce zamyslen.

„Co jsem to udělal?“ zašeptal zoufale.

„Co ti je?“ znepokojoval se Dao.

„Proč jsem ho nezachránil?“ řekl Rayrod vyčítavě. „Proč jsem utekl a nechal ho samotného?“

„Uklidni se! Co to zvaníš?“ uklidňoval Dao přítele. „Darryho nemohl zachránit nikdo a nic na světě...“

„Rayrod?“ zeptala se.

„Jsem Liž,“ řekla. „Hrozně jsem chtěla tě uvidět.“

Prátele stali užasli a bezradní.

„Děkuji ti za všechno, cos pro něj udělal,“ řekla Liž po chvíli. „Jsi poslední člověkem, na kterého se Darry obracel, když ti, že ho chtěl zachránit.“

Zavstítil ohromný modrý nápis:

SICILIE.

„Mám už čas,“ řekla Liž. „Bydlím na Sicilii, moje volaci číslo je L-100-3; 824. Na shledanou! Prosím, nezapomeň to řícto... Chci abys mi o něm ještě něčeho vyprávěl...“

Stiskla jí ruce a odesila k rychlostnímu vedení, vedoucim ke startovacím stanovišťům osobních dopravních raket.

Pomalu se stmívalo.

Vysoko na nebi se stříbrila široká, světlá stuha v atmosféře žhavého prachu, zdívajícího po něště stně raketě ST 300 A.

Přeložil Jan Kálal

„Konec je krátký. Ty ses šťastně dostal z prachového oblaku na sluneční dráhu a Darry zahynul.“

„Na Sicilii?“

„Ne, vysval růžovou reakci a došlo k velmi silnému výbuchu. Předtím pozdravil obyvatele Sicilie a vydárl svou radost, že se náhodou octl na palubě poškozené raketě a že může jí zachránit životy.“

„Ubožák,“ povzdechl Rayrod.

„Pozdravoval ještě Liž... Bylo to asi jeho děvče?“

„Ano. Zmínil se o ni, když jsem byl v prachovém oblaku.“

„Aha! Vysval jistě tebe, ale ty jsi neodpovídala, zmlklí tedy,“ vzpomínal Dao.

Chvíli mlčeli, oba zamysleni.

„O tobě se všechni domnivali, že jsi rovněž zahynul, zmínil Dao námět.

V jedné chvíli si povšimnul, že ukažat teplovy vnitřního obalu se nelze, něž zastavil na konci stupnice s údajem 300°C, daleko překročiv poplatnou červenou čárku, a chtěl zmírnit rychlosť, ale neměl už dosti sil. Bylo mu náhle úplně všechno jedno, až se sám sobě divil, že nepocítuje ani trochu strachu.

„Takhle tedy vypadá konec?“ pochybil si lině. V jedné chvíli se mu zazdálo, že otevřes přestaly a že leží klidně v pocholném křesle, ale ještě při hasnovacím vědomí si domyšlel, že už přestal existovat a nic už tedy necítí. Upadl do bezedného, naprostého bezvědomí...

„Zije!“ uslyšel radostný ženský šepot.

Neměl sil, aby otevřel oči, vše zase od něj odpalo do prázdniny, zmocnil se ho hluboký spánek...

* * *

„Pit,“ zašeptal s námahou. Okamžitě ucítil na rtech chladný dotek sklenice. Pil studenou tekutinu a citil, jak se mu vracejí sily.

Otevřel oči.

Spatfil před sebou divčí tvář. Divka měla na sobě bílý, dlouhý plášt, na hlavě měla čepce podivného hrámatného tvaru.

„Spi, posílaj té to,“ řekla tiše.

* * *

„Dao! Jak ses sem dostal?“ zvolal Rayrod radostně, když uviděl přítelje. „Dobré že ses ukázal. Konečně mi řekněs, co se děje ve světě, protože tady se nic nedozvím. Pověz mi, co se

nádřavou výbuchu a dokonca opanoval pokladov z dnes ještě nedostupných hlbok. Nic sůu to vůbec prázdne reči. V některých časoch světa exploatuju sa, už podvodné naftové polia, které sú vraj oveľa bohatšie ako všetky známe polia na pevnine. V morských hlbokách nachádzajú sa obrovské poklady kamenného uhlia. Iné údaje hovoria, že vody oceánov obsahujú asi 15 miliárd ton medi, stovky miliárd ton vysokohodnotnej rúdy železa, niklu, kobaltu, zinku, olova a mnohých iných surovin, ako aj chemických zlúčenín.

Predpokladá sa tiež, že bude morskom kapustou, ak ho pridať k krmivám spôsobuje rychlejší prirastok vlny u oviec a zhustnutie kožucha, u kráv zvýšené množstvo mlieka.

Predpokladá sa tiež, že bude morskom faženiem miliardov ton planktonu — nesmierne, výzivnej požívaviny. Zivia sa ním výrobky, ktoré v Niektoří tvrdia, že nedaleka je už budúcnosť, v ktorej aspoň v istých oblastach, morské dno zmení sa na obrovské obrahané polia. Vyrašti tam podmorské laboratória, továrne a dokonca aj mestá, obývané ľudmi pestujúcimi užitočné rastliny, chovateľmi alebo lovčami, ktorí budú zaujímať podmorské zvieratá. Snad?

A to je práve budúca sýpka pre prudko stúpajúci počet obyvatelov sveta. Žiaľ dnes nielen že sme ešte daleko od premysleného, všeobecného všetkých.

Oveľa užitočnejší bude ďalší pokrok v explootácii iných morských pokladov, a najmä rôznych rastlin, ktorých zásoby sú nevyčerpateľné,

^{a)} Poseidon — v starovekej gréckej mytológii bol mora a voda, tak ako Neptún v rímskej mytológii.